

Jaarverslag 2017

BISDOM ROTTERDAM

Jaaroverzicht en kerncijfers van het bisdom

Inhoud

1	Voorwoord	3
2	Jaaroverzicht 2017	4
3	Financiën	25
4	Kerncijfers bisdom Rotterdam	30
5	Goede doelen bisdom Rotterdam	32
6	ANBI	35
7	Jaar van Gebed	38
8	Activiteitenagenda bisschop Van den Hende	40

1 Voorwoord

Mgr. Van den Hende

Als mensen hebben we geen ijzeren geheugen. Toch zijn er in de loop van een jaar activiteiten en gebeurtenissen die de moeite waard zijn om te onthouden of om nog eens de revue te laten passeren.

Voor u ligt het jaarverslag 2017 van het bisdom Rotterdam. Naast overzicht en herinnering wordt tevens een zekere verantwoording beoogd.

Van harte beveel ik dit verslag ter lezing aan, in de hoop dat u zich daarvoor nog meer verbonden weet met de Kerk van het bisdom Rotterdam.

Als een netwerk van liefde zijn wij geroepen om, in verbondenheid met Christus, te volharden in gebed, te leven in geloof, hoop en liefde en te bouwen aan een beschaving van liefde in de Naam van de Heer.

+ Johannes van den Hende
Bisschop van Rotterdam

Dit inhoudelijke en financiële jaarverslag wordt uitgebracht nadat de jaarrekening 2017 werd goedgekeurd door de Raad voor Economische Aangelegenheden (23 april 2018) en het Hoogwaardig Kathedraal Kapittel (24 mei 2018) en door de bisschop ondertekend (24 mei 2018).

2 Jaaroverzicht 2017

Januari 2017

In 2017 start de actie Kerkbalans op 21 januari met een luidmoment in Vlaardingen. Pastoor Dick van Klaveren, bekend van de zondagse televisiemissen vanuit Bodegraven en pastoor van de Sint Jan de Doperparochie in Gouda en omstreken, luidt de klokken van de Pax Christikerk. Aanwezig zijn zo'n 80 vrijwilligers die zich inzetten voor de actie Kerkbalans, leden van het pastoraal team en vertegenwoordigers van het bisdom. Vicaris-generaal Tjeerd Visser opent de bijeenkomst met gebed en vraagt om zegen over het werk voor de actie. Pastoor Dick van Klaveren zegt: "Het christendom is van het hoge ideaal. Je naaste beminnen als jezelf. Van het hoogst ethische ideaal: ieder leven, ook daar waar wordt geleden, is kostbaar. Wij vormen het lichaam van Christus. Om mensen bij elkaar te brengen, moet je wel een dak boven je hoofd hebben. Een gebouw van de gemeenschap, waar we ons aanwezig weten onder Gods hoede. De toren van zo'n kerkgebouw toont missionaire presentie in de samenleving. We ontwikkelen in onze gemeenschappen ongelooflijk veel activiteiten. Dat kost allemaal geld."

Op 24 januari vindt in het Paus Franciscus Huis in Lisse de eerste informatiebijeenkomst plaats over de bedevaart naar Rome. Mgr. Van den Hende is hierbij aanwezig. Hij opent met gebed en een korte inleiding. De bedevaart is een vervolg op het 60-jarig jubileum van het bisdom (2 februari 2016 - 2 februari 2017). Mgr. Van den Hende: "Rome is niet een plechtige afsluiting van ons jubileum, maar een manier om ons geloof te verdiepen. De bedevaart is geen punt achter het jubileum, maar een dubbele punt. Ik hoop dat we van deze reis naar Rome tientallen jaren de vruchten mogen plukken. Vruchten van geloof en gemeenschapszin, van vertrouwen dat we bij Christus mogen horen ook als mensen daar tegenwoordig verbaasd over met de ogen knipperen." Vicaris-generaal Visser is coördinator van de bedevaart. Hij legt uit hoe het programma twee lijnen trekt: "Vanuit het thema 'netwerk van liefde' trekken we een lijn naar de liturgie. We vieren de eucharistie op

bijzondere plekken. De tweede lijn komt voort uit de liturgie. Dat is de diaconie. Ons leven heeft die beide dimensies. God beminnen met heel je hart en je naaste als jezelf. Dat willen we doen met de bedevaart.”

Februari 2017

Jaarlijks worden geestelijke verzorgers tientallen malen door verzorgenden of naaste familie gevraagd om in situaties aanwezig te zijn, waarin een cliënt of patiënt spoedig gaat overlijden. Op 2 februari verzorgt prof. dr. Thomas Quartier osb een expertmeeting voor geestelijke verzorgers in het bisdom Rotterdam. Thema van de bijeenkomst is: “Liturgische spiritualiteit voor de geestelijk verzorger: Over rituelen en gebed in de praktijk”. Na de inleiding is er ruimte om ervaringen uit te wisselen. Bisschoppelijke gedelegeerde voor de zorg Emile Boleij organiseert jaarlijks een tweetal expertmeetings met actuele thema’s in de geestelijke verzorging.

Op 5 februari wordt de mediaviering vanuit het bisdom Rotterdam voor het eerst uitgezonden vanuit de Petruskerk in Roelofarendsveen. Pastoor Jack Glas is celebrant. De Petruskerk is een modern kerkgebouw en onderdeel van de parochiefederatie HH. Clara en Franciscus. De afgelopen jaren werden de mediavieringen verzorgd vanuit de St.-Willibrorduskerk (Bodegraven) en de kerk H. Jacobus de Meerdere (Den Haag) door pastoor Dick van Klaveren en pastor Van der Helm.

Op 7 februari zegent de bisschop de stilteruimte van r.-k. basisschool ‘De Zeester’. De school ontstond door de fusie van twee katholieke basisscholen in Monster. De nieuwe school kreeg in 2016 een nieuw gebouw. Vanaf het begin was een stilteruimte voorzien. De bisschop wordt welkom geheten door directeur Peter Zuidgeest. Mgr. Van den Hende wenst de leerlingen toe dat de ruimte een goede plek mag zijn: “Een plek waar je rust in je hart mag voelen, waar je kunt nadenken en aan God kunt vragen dat het goed met je mag gaan.” De bisschop leest een passage uit het evangelie volgens Marcus voor, waarin Jezus met zijn leerlingen de rust en de stilte opzoekt (Marcus 6, 30-32) en zegent de ruimte. Bisschoppelijk gedelegeerde voor het katholiek onderwijs Liesbeth Stalmeier vergezelt de bisschop. Zij onderhoudt namens hem de contacten met het katholiek onderwijs. Vertegenwoordigers van de

parochie H. Machutus hebben een versierde kaars meegebracht. Tussen de school en de parochie is er regelmatig contact.

STILTERUIMTE 'DE ZEESTER'. Zegening door Mgr. Van den Hende.

Foto: R.K. Basisschool 'De Zeester'

Op vrijdag 17 februari zegent de bisschop ook de stilteruimte en de nieuwbouw van de Thomas More pabo in Rotterdam, de aanwezige leden van de staf en studenten: “We bidden dat al het goede, dat God in jullie hart gelegd heeft, naar boven mag komen en dat jullie werken en studeren hier goede vruchten mag geven. Het onderwijs is een dienst aan heel de samenleving. Iedereen heeft baat bij goed onderwijs dat met hart en ziel gegeven wordt.”

Op 14 februari spreekt de bisschop in Den Haag over armoede tijdens een verkiezingsdebat van de Raad van Kerken. “Als kerkleider kom je veelvuldig in aanraking met mensen in de samenleving die arm zijn, omdat de gemeenschap van de kerk wijd vertakt is. Enerzijds door haar leden die overal leven en wonen en ook dikwijls zelf met armoede te kampen hebben. Anderzijds omdat kerkleden in de samenleving vanuit hun gelovige beweging noden zoals armoede meehelpen te lenigen”, zegt de bisschop. Omdat een mens als persoon ten diepste een sociaal wezen is, mag het vaststellen van de eerste levensbehoefte zich niet beperken tot voedsel, kleding, of wonen. “Armoede kan betekenen een gebrek aan eten en drinken, aan kleding en woonruimte. Maar er is nog steeds armoede wanneer er gebrek is aan een netwerk van sociale contacten en activiteiten.”

Op 21 februari 2017 bereikt de Pastorale School een mijlpaal. Op die dag gaat in de parochie Maria Sterre der Zee in Den Haag de 300e module van de Pastorale School van start. Vijftien personen uit de verschillende geloofsgemeenschappen van de parochie beginnen met de module Vrijwilliger in de kerk. Zij verdiepen zich in hun rol en motivatie als vrijwilliger. Ook komt de opbouw van de parochie aan de orde en wordt aandacht geschonken aan de missionaire opdracht van de Kerk.

Maart 2017

Met meer dan 256 activiteiten van minstens 69 parochiekernen en ook basisscholen start op 1 maart de 40-dagencampagne in het bisdom Rotterdam. De activiteiten laten zien dat de Kerk een netwerk van liefde is. Parochies zamelen in deze periode voedsel in voor de voedselbank onder het motto: 'Waar wij vasten, worden anderen gevoed'. Dit jaar houden 104 parochiekernen een of meerdere inzamelingen. In de Veertigdagentijd bereiden christenen zich voor op het Hoogfeest van Pasen. "Paus Franciscus moedigt de gelovigen aan om hun geestelijke vernieuwing in de Veertigdagentijd ook tot uitdrukking te brengen in goede daden voor de medemens door bijvoorbeeld de Vastenactie te steunen of om op een andere manier iets voor de naaste te betekenen", aldus missiesecretaris Jan Maasen. "De 40-dagencampagne in het kader van het 'Netwerk van Liefde' sluit hier naadloos op aan."

Elke maand komen jongeren en de bisschop bij elkaar voor de Tour of Faith. Op 12 maart houdt de bisschop vanwege de voorbereiding op Pasen na de eucharistieviering in de H. Antoniuskerk in Dordrecht een inleiding over de kruisweg. De eerste aanzet tot het bidden van de kruisweg zijn de oudchristelijke bedevaarten naar het Heilig Land. Pelgrims bezochten de plaatsen waar het leven, lijden en sterven van Jezus zich heeft afgespeeld. Ze wilden die ervaring ook geven aan mensen die de reis niet konden maken en maakten in hun eigen regio bij een kerk of een klooster een gebedsplek met kruis en staties om de episodes van Jezus' kruisweg te gedenken. De bisschop laat de jongeren de staties verbinden met citaten uit het evangelie. De jongeren sluiten de bijeenkomst af met een maaltijd met soep en broodjes.

Op 25 maart nemen in Rijswijk 70 enthousiaste zangers deel aan de scratchdag voor gemengde koren in de HH. Benedictus en Bernadettekerk. Zij studeren met Marc Schaap, dirigent van de kathedraal in Rotterdam, vijf nieuwe meerstemmige gezangen voor de paastijd in. Deze zijn gecomponeerd door Jaco van Leeuwen op psalm- en hymneteksten van A. Bronkhorst. Ook worden twee Engelse composities voor de paastijd ingestudeerd van C. Wood en W. Davies. De Kathedrale HH. Laurentius en Elisabeth Cantorij en Aart de Kort, organist van de kathedraal, geven de aanwezigen een stevig muzikaal steuntje in de rug. De scratchdag wordt afgesloten met een kort concert door de Kathedrale Cantorij. De scratchdag is de eerste activiteit van de nieuwe Diocesane Instelling St.-Gregorius van het bisdom Rotterdam. Op 20 maart reikte Mgr. Van den Hende de Laurentiusplaquette uit aan de leden van het oude afdelingsbestuur van de inmiddels opgeheven NSGV en de beheerder van het Documentatiecentrum voor Kerkmuziek.

Bestuurders van Parochiële Caritasinstellingen nemen op 30 maart deel aan de werkconferentie 'Geld maakt gelukkig'. Het bisdom organiseert deze bijeenkomst rond de uitkomsten van het landelijke Armoedeonderzoek naar financiële hulpverlening door de kerken. Medewerker diaconie Jan Maasen presenteert de belangrijkste bevindingen en aanbevelingen van het onderzoek en gaat hierover met de deelnemers in gesprek. Er zijn workshops over het omgaan met individuele hulpvragen en het project Steungezin.nl, een online initiatief voor persoonlijke armoedebestrijding. Aan het eind van de avond presenteert Jan Maasen de voorlopige uitkomsten van een onderzoek naar de uitgaven en inkomsten van de PCI-en in het bisdom Rotterdam.

April 2017

Jongeren van het bisdom Rotterdam en het bisdom Breda vieren samen Palmzondag op 9 april in de St. Victorkerk in Waddinxveen. Dit gebeurt in het kader van de diocesane Wereldjongerendag. De ontmoeting start met een eucharistieviering, waarin Mgr. Van den Hende hoofdcelebrant is. De bisschop geeft een korte inleiding over de boodschap van paus Franciscus voor deze Wereldjongerendag (WJD), woorden uit het Magnificat: Omdat aan mij zijn wonderwerken deed Die machtig is, en heilig is zijn Naam (Lucas 1, 49). In de tweede helft

van de middag zijn er workshops rondom Maria, de rozenkrans, koken en zingen, en over Onze Lieve Vrouw van Waddinxveen.

Viering diocesane
Wereldjongerendag.
Processie.

Foto: Peter van Mulken

Op 12 april viert het bisdom de chrismamis. “Bidden is ons vertrekpunt, onze levende band met de Heer die het middelpunt is van de Kerk als netwerk van liefde”, zegt Mgr. Van den Hende in de homilie. De chrismamis vindt plaats in de Kathedraal HH. Laurentius en Elisabeth. Vanuit de Schriftlezingen preekt de bisschop over gebed: “Sinds de viering van het 60-jarig bestaan van ons bisdom hebben we meerdere keren benadrukt dat we als Kerk een netwerk van liefde zijn rond Christus. Voor velen is het thema netwerk van liefde iets geworden dat in het hart wordt bewaard. Het is een netwerk verbonden met Christus om in zijn Naam te bouwen aan een beschaving van liefde. Maar als we dat voortvarend aan willen pakken, kan het ook heel gauw een koepelorganisatie worden van doeners. Daarom is het belangrijk dat we, naast het verkondigen en de naastenliefde en al ons bouwen aan een beschaving van liefde, ook aan de andere kant beginnen en stilstaan bij het gebed. De Kerk als een netwerk van liefde tot opbouw van een beschaving van liefde kan niet zonder gebed, anders wordt het een netwerk los van Christus, een paraplu zonder handvat.”

Op 21 april vindt de Laurentiusconferentie ‘Eenzaam in Rotterdam’ plaats. Tijdens een Laurentiusconferentie gaan vertegenwoordigers van de overheid, maatschappelijke instellingen en de Kerk met elkaar

in gesprek over een actueel thema. In de laatst verschenen GGD-monitor van de Gemeente Rotterdam (2012) kwam naar voren dat 49% van de Rotterdammers (vanaf 18 jaar) zich matig tot ernstig eenzaam voelt. Bij de groep 65+ is dit zelfs 56%. De Gemeente Rotterdam heeft het bestrijden van eenzaamheid tot een prioriteit gemaakt. Marijke de Vries, Programmamanager Eenzaamheid Gemeente Rotterdam, is een van de deelnemers. Tijdens deze Laurentiusconferentie wordt een video opgenomen, waarin de bisschop de formules van de Laurentiusconferentie uitlegt. De video 'Zo werkt de Laurentiusconferentie' is geplaatst op het YouTube-kanaal van het bisdom Rotterdam.

Mei 2017

Met het minisymposium "Zin in zorg" staat het bisdom Rotterdam op 11 mei stil bij de betekenis van zin, waarden en levensbeschouwing in de zorg. Het minisymposium wordt georganiseerd door Emile Boleij, bisschoppelijk gedelegeerde voor de zorg, en gehouden in een zaal van het Sophia kindziekenhuis. Mgr. Van den Hende is dagvoorzitter. Aan het begin van de bijeenkomst zien de deelnemers een gedeelte uit de documentaire 'Kijken in de ziel: Op de drempel' met interviews met mensen die niet lang meer te leven hebben. Een van hen constateert: we leren van alles in ons leven, maar niet hoe we moeten sterven. Hans Evers is geestelijk verzorger in Leiden. Hij vertelt hoe in het Zorgvisiebeeraad verpleegkundigen en artsen samen spreken over concrete casussen. Rita Arts en Fieke Wolfs lichten het thema 'menslievende zorg' toe van het Tweesteden Ziekenhuis in Tilburg. Emile Boleij constateert na afloop: "Je ziet hoe zorginstellingen zoeken naar manieren om de menselijke aandacht vorm te geven. Een patiënt is geen nummer."

Op zaterdag 13 mei 2017 wijden de Nederlandse bisschoppen hun bisdommen gezamenlijk toe aan het Onbevleete Hart van Maria. Ze vertrouwen de bisdommen en alle mensen die in de bisdommen wonen toe aan het gebed van Maria. De bisschoppen doen dit in een vesperviering in de Onze-Lieve-Vrouwe Basiliek in Maastricht. Aanleiding is het 100-jarig jubileum van de verschijningen van Maria in Fatima (13 mei – 13 oktober 2017). Vanwege dit jubileum verspreidt het bisdom Rotterdam begin mei een gebedskaart van Onze Lieve Vrouw van Fatima. De gebedskaart is een landelijk initiatief van de Nederlandse bisschoppen.

Twee migrantenparochies in de stad Rotterdam tonen op 13 mei 2017 hun diaconale gezicht aan de deelnemers van de jaarlijkse Projectentocht van de Diocesane Caritasinstelling en het bisdom Rotterdam. 's Ochtends worden de deelnemers gastvrij ontvangen door de vrijwilligers van de stichting Nuestra Casa, die gelieerd is aan de Spaanssprekende parochie. In de Rotterdamse regio leven zo'n 12.000 Spaanssprekende mensen. Nuestra Casa wil hen effectief de weg wijzen in de Nederlandse samenleving, met name de nieuwkomers. 's Middags bezoekt de Projectentocht in Delfshaven de Portugeessprekende parochie. Een op de tien bewoners van deze deelgemeente is afkomstig uit Kaapverdië. Veel mensen werken in laagbetaalde banen. Het opleidingsniveau van de tweede en de derde generatie stijgt. Hoewel de band met Kaapverdië sterk is, zien met name de jongeren hun toekomst hier liggen. Zij zeggen: "We zijn Kaas-verdianen."

Projectentocht.
Bezoek Portugeessprekende
parochie.

Foto: Peter van Mulken

Ruim 40 personen zijn aanwezig op de jaarlijkse bijeenkomst voor leden van pastoraatgroepen die op 20 mei in Delft wordt gehouden. Pastoraal werkster Marlène Falke houdt de inleiding. In de groepsgesprekken komt de vraag aan de orde wat jou voedt als gelovig mens. Gemeenschap vormen en het vieren van de eucharistie zijn hierbij een belangrijke factor. Een korte gebedsdienst sluit de bijeenkomst af.

Op 30 mei is er in het bisdomkantoor in Rotterdam een vergadering van de bisschop en de leden van de oude en de nieuwe priesterraad. Er is een lunch en in de kapel wordt het kerkelijk middaggebed gebeden. De ver-

kiezingen voor de samenstelling van de priesterraad werden gehouden voor de nieuwe periode van vijf jaar. Deze periode wordt een kleinere priesterraad ingericht, met minder priesterleden, vanuit de diakens één toehoorder en vanuit de pastoraal werkers ook één toehoorder (eerder waren drie pastoraal werkers toehoorder). In de vergadering op 30 mei wordt teruggekeken op de priesterraad in de afgelopen periode en worden voorstellen gedaan voor gespreksonderwerpen in komende jaren.

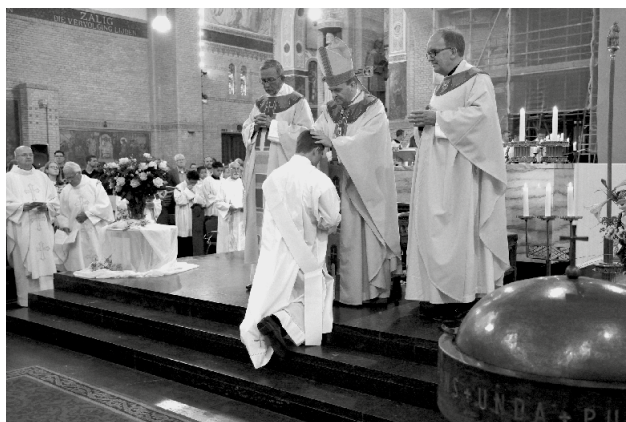
Juni 2017

“Jezus vraagt ons dat we over ons geloof spreken,” zegt vicaris-generaal Tjeerd Visser tijdens de 21e editie van de Vuurdoop. Ruim vijfhonderd vormelingen en hun begeleiders komen de zaterdag voor Pinksteren (3 juni) samen in de HH. Laurentius en Elisabeth Kathedraal in Rotterdam. Deze Vuurdoop heeft als thema ‘Je geloof uitdragen’. Vicaris-generaal Tjeerd Visser leest over de komst van de Heilige Geest (Handelingen 2, 1-13). Daarna verspreiden de vormelingen zich voor een afwisselend programma over de kathedraal en het naastgelegen Albeda College. Ze ontmoeten een aantal heiligen die grote voorbeelden zijn in het uitdragen van je geloof, zoals de heilige Laurentius en de heilige Liduina, en ze maken kennis met het werk van de Vastenactie en het werk van de Voedselbank. Zowel voor de vormelingen als voor hun ouders en begeleiders zijn er workshops.

Per 4 juni is pastoor A.J. (Lex) van Deelen in deeltijd (0.2 fte) benoemd tot bisschoppelijk vicaris voor het vicariaat Den Haag. De benoeming geldt voor een periode van drie jaar. Vicaris Van Deelen volgt Mgr. dr. Verbakel op, die sinds 1 januari 2016 de taak van vicaris van Den Haag waarnam, naast zijn werkzaamheden als vicaris-generaal en als parochiepriester in de Sint Ursulaparochie te Delft en de parochie O.L.Vrouw van Sion (Den Hoorn, Maasland en Schipluiden).

Op 10 juni wijdt Mgr. Van den Hende door handoplegging en gebed Eli Stok tot priester. Vicaris-generaal Verbakel heet alle aanwezigen welkom. Na de Schriftlezingen volgt de uitverkiezing van de wijdeling voor het priesterschap met de aanbeveling door rector Walter Broeders. In de homilie sluit Mgr. Van den Hende aan bij het gebed tot God om Eli “dienstbaarheid en volharding” te schenken. “Als we in gebed aan

de Heer om dienstbaarheid en volharding vragen, dan mogen we op de eerste plaats kijken naar Jezus zelf, die de Heer is en die ons roept en bijeenbrengt, die ons leven deelt, Gods Zoon die in onze wereld is gekomen” (cf Joh. 3, 16-17; 1 Joh. 4, 9). Jezus wast de voeten van de leerlingen bij het laatste avondmaal en is dienstbaar tot het uiterste toe. Mgr. Van den Hende: “Hij is Heer en leraar, maar ook dienaar. En volharding is niet allereerst een kwestie van de tanden op elkaar en dapper doorduwen, maar kijken en opzien naar Jezus”, vervolgt de bisschop. “Werken als priester is niet eenvoudig. Er zijn prachtige taken, zoals het samen vieren van de sacramenten en bidden, mensen troosten en mensen begeleiden op de weg van het geloof. Daar mag je soms de vruchten van zien. Maar er is ook de volharding nodig in tijden die moeilijk zijn.”

Priesterwijding.
Mgr. Van den Hende wijdt
Eli Stok tot priester.

Foto: Jan Peeters/KN

Op 11 juni komen jongeren en de bisschop bij elkaar om te spreken over de bisschoppensynode over ‘Jongeren, het geloof en de onderscheiding van de roeping’ (oktober 2018). Ze vieren de eucharistie in de HH. Laurentius en Elisabeth Kathedraal en gaan daarna in gesprek. Een bisschoppensynode is een samen op weg zijn van bisschoppen en paus Franciscus. Omdat de komende synode gaat over de jongeren en hun roeping, heeft de paus speciaal ook jongeren uitgenodigd om zich te buigen over de vragen die een rol spelen bij deze synode. Mgr. Van den Hende licht het ontstaan en het functioneren van de bisschoppensynode toe. Medewerker jongerenpastoraat Fredi Hagedoorn leidt de vragen

in over jongeren in de wereld van vandaag, over wat de Kerk voor jongeren kan betekenen en wat de bijdrage van jongeren kan zijn. Op 12 juni vindt ook een extra taakveldoverleg plaats voor pastorale beroepskrachten met de taakvelden leren en jongeren.

Zo'n zestig kerktoetreders komen met peetouders en begeleiders naar de kerktoetredersdag op 17 juni in de Basiliek van de heilige Liduina en Onze Lieve Vrouw van de Rozenkrans in Schiedam. Een van hen deelt zijn geloofsverhaal. Ze vieren de eucharistie, waarin de bisschop hoofdcelebrant is. Later geeft de rector van de basiliek in Schiedam, vicaris Henri Egging, een rondleiding. Hij vertelt de kerktoetreders over de geschiedenis van de basiliek en het leven van de heilige Liduina.

Parochies in het bisdom Rotterdam krijgen te maken met een nieuwe automatisering. Onder meer Europese wet- en regelgeving maakt dit noodzakelijk. De Europese Unie schrijft in privacywetgeving voor dat mensen vanaf mei 2018 hun gegevens moeten kunnen inzien, waar deze bewaard worden. In het huidige Navision zou dit te ingewikkeld worden. Voordelen van de nieuwe automatisering zijn onder meer een betere functionaliteit en gebruiksvriendelijkheid. Op 19 en 20 juni krijgen penningmeesters en andere financiële bestuurders tijdens de vicariaatsbijeenkomsten een toelichting. Op 30 juni 2019 moeten alle parochies over zijn gegaan naar de nieuwe automatisering.

Juli-augustus 2017

Op 8 juli reikt Mgr. Van den Hende de eerste exemplaren uit van het Bisdom Magazine, dat is gemaakt vanwege het 150-jarig jubileum van de heiligverklaring van de Martelaren van Gorcum. De bisschop doet dit aan het eind van de eucharistieviering tijdens de Nationale Bedevaart Brielle. Een eerste exemplaar is voor pastoor Bladowski, die dit jaar als custos van het bedevaartsoord afscheid neemt, omdat hij een pastorale benoeming elders in het bisdom heeft aanvaard. Daarna ontvangt de commissaris van de Koning van Zuid-Holland, de heer Jaap Smit, een exemplaar. Een eerste exemplaar wordt ook uitgereikt aan de heer Jacobs. Hij heeft zich jarenlang als gids ingezet voor Brielle, maar is nu ernstig ziek. In het Magazine is een plattegrond opgenomen van het heiligdom en de ommegang. Deze is los verkrijgbaar voor mensen

die Brielle bezoeken. Vanwege het 150-jarig jubileum van de heiligverklaring is ook een gebedsprentje gemaakt.

Nationale Bedevaart.
*Aankomst en ontvangst
pelgrims.*

Foto: Jan Peeters/KN

De bisschop preekt voor de ongeveer 1.200 pelgrims over de martelaren van toen en nu. De collecte is voor het bedevaartsoord en voor Kerk in Nood. Namens Kerk in Nood verzorgt Dennis Peters in de middag het jongerenprogramma. Hij laat de jongeren kennismaken met indrukwekkende getuigenissen van hedendaagse martelaren. De Nationale Bedevaart wordt in de middag afgesloten met het bidden van de kruisweg, gevolgd door de vespers en de zegen met het Allerheiligste. Een dag later, op zondag 9 juli, is Mgr. Van den Hende hoofdcelebrant in de eucharistieviering in de kerk van de HH. Martelaren van Gorcum in Gorinchem. Het is deze dag precies 150 jaar geleden dat de martelaren werden heiligverklaard op hun sterfdag (9 juli 1572). Pastoor De Jong concelebeert. 's Middags bezoekt de bisschop de permanente tentoonstelling in het Gorcums Museum. Deze tentoonstelling is vernieuwd vanwege het jubileum van de heiligverklaring. Twee YouTube-video's brengen de Nationale Bedevaart Brielle 2017 in beeld. Dit jaar werd ook de website van het heiligdom vernieuwd op www.martelarenvangorcum.nl.

Emeriti (priesters en diakens) van het bisdom komen op uitnodiging van de bisschop op donderdag 13 juli naar het Catharijneconvent in Utrecht. Het is een dag van ontmoeting in het verlengde van het 60-ja-

rig jubileum van bisdom Rotterdam. Gidsen van het Catharijneconvent leiden de emeriti in kleine groepen langs de tentoonstelling over Maria. Daarna bidden de emeriti samen met de bisschop de vespers in de kathedraal van het aartsbisdom. De ontmoeting wordt afgesloten met een maaltijd.

In juli organiseren vrijwilligers in het bisdom enthousiast zomerkampen. Het jongerenkamp is in Roosendaal, het kinderkamp in Amerongen, het tienerkamp in Lisse. De vrijwilligers en de deelnemers maken er een week lang samen een feest van met spel, sport, samen bidden en catechese. Mgr. Van den Hende bezoekt de kampen op 18 en 19 juli. De bisschop maakt een deel van het programma mee, viert de eucharistie en gaat met de kinderen, tieners en jongeren in gesprek. Het thema van de diocesane zomerkampen is 'Handen uit de mouwen'. De werken van barmhartigheid staan centraal. Elk zomerkamp werkt dit uit, toegesneden op de leeftijd van de deelnemers. Parochiële Caritas Instellingen maken de deelname van kinderen mee mogelijk. De Diocesane Caritas Instelling maakt dit jaar in het bijzonder de uitstap van het kinderkamp naar de dierentuin mogelijk.

Kinderkamp.Groepsfoto.

Foto: Daphne van
Roosendaal

Op 27 juli gaat de website www.holymass.nl online. Deze website ontsluit een groot deel van de internationale eucharistievieringen in de migrantenparochies en -gemeenschappen in het bisdom, met name voor mensen die hier nog geen netwerk hebben van familie en vrien-

den. Katholieke studenten, katholieke toeristen, expats en jonge professionals zullen zich voor een katholieke eucharistieviering allereerst via internet oriënteren. De website functioneert als een portal. Naast de informatie over de eucharistievieringen zijn adresgegevens opgenomen met een kaartje en links naar websites.

September 2017

Op 6 september begint op Centrum Vronesteyn het nieuwe studiejaar voor de priesterstudenten en diakenstudenten van het bisdom Rotterdam. Er start 1 nieuwe priesterstudent voor het bisdom Rotterdam. In totaal zijn er bij de start van dit studiejaar 6 priesterstudenten en 7 diakenkandidaten voor het bisdom Rotterdam. De studenten zijn verbonden met verschillende opleidingsinstellingen.

Op 13 september start het nieuwe kapittel van het Bisdom Rotterdam met een eucharistieviering in de kapel van het bisdomkantoor en aansluitend een vergadering en ontmoeting. Aan de eucharistieviering nemen naast de nieuw benoemde leden ook de leden deel die afscheid nemen. Tijdens de eucharistieviering spreken de nieuw gekozen leden van het kapittel de geloofsbelijdenis uit, de eed van trouw en de gelofte van geheimhouding. In de gezamenlijke vergadering kiest het kapittel dr. H.C. (Huub) Flohr als proost (voorzitter) en mr. J.C.M. (Jaap) Steenvoorden tot secretaris.

“Het is beter om te weten wie je burens zijn, elkaar te leren kennen in tijden van vrede, dan dat je elkaar pas tegen komt in tijden van conflict.” Dit zegt de commissaris van de Koning in Fryslân, drs. Arno Brok, op 23 september in Brielle. De oud-burgemeester van Dordrecht houdt de Brielle Lezing 2017 over het thema dialoog en het maken van verbinding. Hij onderscheidt tussen een pluriforme samenleving en een multiculturele samenleving. “In een multiculturele samenleving leven verschillende culturen naast elkaar. In een pluriforme samenleving, móet je je juist met elkaar bemoeien en moet je met elkaar verbinding maken. Want je staat dan met z’n allen ergens voor.” En hij besluit: “Bij het leggen van verbindingen is de mens altijd de sleutel.” Daarna bidden de aanwezigen de vespers.

Brielle Lezing. Mgr. Van den Hende in gesprek met Arno Brok, commissaris van de Koning in Fryslân.

Foto: Peter van Mulken

Oktober 2017

Op 2 oktober houdt abt Henry Vesseur osb van de Sint Willibrordabdij in Doetinchem de Dieslezing op Vronesteyn. Hij spreekt over de oproep om te 'bidden zonder ophouden' (1 Tessalonicenzen 5, 17) en legt uit dat het getijdengebed hier een antwoord op wil zijn. Na de pauze is er gelegenheid om vragen te stellen. Er wordt uitgewisseld over het individuele gebed van de priesters en diakens en de gebedspraktijk in parochies. Zowel parochiepraktijk als kloosterleven kennen daarbij hun uitdagingen. "Mensen vragen me wel eens of het bidden geen sleur wordt", reageert abt Vesseur. "Die momenten kennen we inderdaad ook. Maar daarvoor geldt: die sleur sleurt ons er dan ook doorheen. Het feit dat we in die stroom staan van het gebedsritme."

"U gaat rijker weg dan u gekomen bent." Met deze belofte opent Monique Meeussen, coördinator pastorale dienstverlening, op 12 oktober de diocesane bijeenkomst over geldwerving. Deze vindt plaats in de Church of Our Saviour in Den Haag. Aanwezig kunnen deze avond voor pr-doeleinden een professionele foto laten maken bij de Kerkbalansvlag. In een kleine studio kan bovendien een video-opname worden gemaakt. De bijeenkomst opent met gebed. Mgr. Van den Hende houdt de eerste inleiding. Hij spreekt over geven als teken van gelovige betrokkenheid, waarbij het erom gaat dat je geeft met je hart. De bisschop varieert met 'bid en geef' op het bekende 'bid en werk'

(“ora et labora”). “In het gebed laten we de Heer aan het woord, zijn we ontvankelijk voor zijn gaven en al biddend worden we meer verbonden met elkaar”, aldus de bisschop. “Dan gaat het niet alleen om het geven van geld, maar in de geest van het evangelie ook om je inzet.” Daarna spreekt prof. dr. Theo Schuyt. Hij is hoogleraar filantropische studies aan de VU. Geldwerving gaat over een aandeel nemen in je eigen kerk, zegt hij, en hij geeft praktische tips, zoals: laat zien dat mensen het verschil kunnen maken met hun bijdrage, maak het zo concreet mogelijk waar je geld voor nodig hebt, communiceer over succesvolle projecten, zorg voor de zichtbaarheid van de resultaten. Drs. Jan van Berkel is directeur/bestuurder van de Leprastichting en voorzitter van Goede Doelen Nederland. Hij geeft aan dat fondsenwerving is een persoonlijke relatie aangaan en mensen overtuigen dat je samen iets voor elkaar kunt krijgen, op basis van idealen die je deelt. Er is aandacht voor de Kerkbalansconsulenten die parochies ondersteunen bij het verbeteren van hun actie Kerkbalans. Een van de deelnemers in de zaal geeft aan dat een positieve inspanning inderdaad loont, omdat enkele parochiekernen het afgelopen jaar 10 à 15% meer bijdragen Kerkbalans ontvingen. Algemeen econoom John Bakker dankt alle aanwezigen en de inleiders voor hun komst.

Op donderdag 12 oktober vertrekken de pelgrims die deelnemen aan de bisdombedevaart per bus naar Rome. Op zaterdag 14 oktober vertrekken ook de pelgrims die met het vliegtuig reizen. Die zondag start het gezamenlijke programma van de 250 pelgrims in Rome. De pelgrims vieren de eucharistie op bijzondere plekken, waaronder de Sint Pieter en de basiliek van Paulus Buiten de Muren. Op 19 oktober is de eucharistieviering in de basiliek van Laurentius Buiten de Muren, waar het graf is van de heilige Laurentius, de patroonheilige van het bisdom. “We mogen bij zijn graf zijn”, opent de bisschop de eucharistieviering. “Niet alleen om te denken aan zijn getuigenis van liefde, maar ook omdat we in hem een voorspreker vinden, die ons helpt om op onze weg van God te getuigen en een netwerk van liefde te zijn. We mogen van generatie op generatie het geloof aannemen en zo ook het getuigenis van Laurentius tot het onze maken.” Tijdens de bedevaart preken verschillende priesters en diakens die de reis begeleiden. Deze dag is dat diaken Dick Vrijburg.

Romebedevaart.
*Viering in basiliek van
Sint-Laurentius buiten de
Muren.*

Foto: Ramon Mangold

Op 17 oktober bezoeken de pelgrims de FAO (Food and Agriculture Organization) van de Verenigde Naties. Dit is precies een dag nadat paus Franciscus de FAO bezocht vanwege Wereldvoedseldag 2017. De bisschop en de pelgrims worden toegesproken door de Nederlandse ambassadeur bij de FAO, de heer Hans Hoogeveen. Daarna heet de adjunct-directeur-generaal van de FAO, de heer Dan Gustafson, de groep welkom. Bisschop Van den Hende benadrukt in zijn toespraak, dat voedsel niet alleen gaat over boterhammen of rijst, maar om wat nodig is om de mens tot zijn recht te laten komen: water, veilig wonen, onderwijs en zorg. En hij zegt: “Als we als mensen ons milieu niet in de gaten houden en landen kapot gaan door gewapende conflicten, lijden vooral de allerarmsten daaronder.” De dag ervoor sprak paus Franciscus bij de FAO over het belang van liefde. Daarover zegt de ambassadeur van de Nederlandse regering bij de Heilige Stoel, Prins Jaime de Bourbon de Parme: “Medelijden lijdt tot directe humanitaire hulp. Maar als je het over de liefde hebt, heb je het over de sociale orde en over de hele mens. Dat is zoals met familie, die je ook niet alleen brood geeft.” Mgr. Hurkmans neemt deel aan de ontmoeting als rector van de Friezenkerk.

Op hun laatste dag in Rome, 20 oktober, bezoeken de pelgrims Sant’Egidio. Ze horen over de spiritualiteit van de beweging: vriendschap met de armen en gebed. Twee mensen van Sant’Egidio vertellen dat er veel armen zijn in stad Rome. Minstens 3.000 mensen leven op straat.

Drie keer per week biedt Sant'Egidio bijna 1.000 mensen een maaltijd aan. Deze dag kondigt Mgr. Van den Hende aan dat het bisdom met ingang van het nieuwe kerkelijk jaar, bij de start van de Advent op 3 december, een Jaar van Gebed houdt. Tijdens de chrismanis op woensdag 12 april in de Kathedraal HH. Laurentius en Elisabeth preekte de bisschop al over het gebed. Veel mensen spraken de bisschop erop aan en onderstreepten in hun reactie de grote waarde die ze hechten aan bidden. En tegelijkertijd ook de moeite die je kunt hebben in het dagelijks leven om tijd en ruimte te maken voor het gebed. Zo ontstond en groeide het idee van een diocesaan themajaar rond gebed, mede ook in gesprek met priesters in het bisdom en verschillende gremia.

Op 25 oktober bezoekt Mgr. Van den Hende GGZ-instelling Parnassia Groep in Den Haag. De bisschop spreekt met de Dienst Geestelijke Verzorging en vrijwilligers. Emile Boleij, bisschoppelijk gedelegeerde voor de zorg, vergezelt de bisschop. De bisschop ontmoet bewoners en luncht met leden van de cliëntenraad. Het bezoek geeft goed inzicht in de betekenis van de geestelijke verzorging in de psychiatrie.

Tijdens vicariaatsbijeenkomsten op 30 en 31 oktober spreken Parochiële Caritasinstellingen (PCI-en) over geldwerving. De Diocesane Caritas Instelling en het bisdom organiseren deze bijeenkomsten. Door de lage rendementen op eigen vermogen wordt fondswerving belangrijker voor PCI-en. Jan Maasen, medewerker diaconie van het bisdom, leidt het onderwerp in. Henriëtte Hulsebosch, directeur van Kansfonds, vertelt over dit fonds en over de mogelijkheden van projectfinanciering. De PCI'en wisselen voorbeelden van fondswerving uit. Wilbert van Erp, voorzitter van de DCI, vertelt dat PCI-en een beroep kunnen doen op het Steunfonds DCI als zij door gebrek aan financiën geen hulp kunnen bieden aan individuen of gezinnen.

November 2017

De Laurentiusconferentie op 3 november gaat over de zorg voor migranten. Liesbeth Stalmeier is gespreksleider. Mgr. Van den Hende leidt het onderwerp in. Hij verwijst naar de brief van de Nederlandse bisschoppen 'Herbergzaam Nederland' (2015) en de boodschap van paus Franciscus voor de Werelddag voor migranten en vluchtelingen (14

januari 2018). Tijdens de Laurentiusconferentie gaan de deelnemers in een aantal rondes met elkaar in gesprek. Deelnemers zijn onder meer Mgr. Dick Verbakel, bisschoppelijk vicaris migrantenpastoraat, Leonie Bandell, manager van de afdeling samenleving bij de Gemeente Capelle aan den IJssel, en Godefroid Nimbona. Hij werd als vluchteling uit Burundi 22 jaar geleden in Nederland warm verwelkomd. Het politieke draagvlak voor migranten en vluchtelingen is veranderd, constateert hij, en hij vertelt vanuit zijn ervaring als voormalig programmamedewerker bij Cordaid wat dit doet met mensen.

In november maakt de bisdomstaf bekend dat met ingang van 1 januari 2018 Mgr. Dick Verbakel terugtreedt als vicaris-generaal van het bisdom Rotterdam. Dit gebeurt op zijn verzoek, omdat hij zich meer volledig wil richten op zijn pastorale taak als pastoor. Hij blijft vicaris voor de migrantenparochies en -gemeenschappen in het bisdom Rotterdam. Landelijk blijft hij voorzitter van Cura Migratorum. Per januari 2018 worden andere taken van Mgr. Verbakel behartigd door de bisschop en vicaris-generaal Tjeerd Visser.

Op 11 november reikt vicaris-generaal Dick Verbakel in de Caecilia-kerk in Rotterdam de diocesane Diaconieprijs 'Brood en Rozen' uit. De eerste prijs in de categorie 'gemeenschapsopbouw', is voor het B-COS Hand in Hand Refugee Project van de Parochie Church of Our Saviour in Den Haag. Het Willibrordkamp van de Haagse Parochie Maria Sterre der Zee wint in de categorie 'diaconie dichtbij'. Vamos Schipluiden valt in de prijzen voor de categorie 'diaconie ver weg (MOV)'. De drie winnaars ontvangen ieder een cheque van duizend euro voor nieuwe diaconale activiteiten. Alle deelnemers ontvangen een diaconale maandkalender voor 2018 en 2019 met de zestien ingediende projecten en relevante diaconale data, zoals kerkelijke gebedsdagen, missionaire acties op het collecterooster en feestdagen van diaconale heiligen. In november zijn er twee vicariaatsbijeenkomsten met penningmeesters en budgethouders. Algemeen econoom John Bakker opent op 13 november de avond in Delft (vicariaat Rotterdam). Vicaris Lex van Deelen opent een dag later de bijeenkomst in Waddinxveen (vicariaat Den Haag). Er wordt gesproken over de nieuwe automatisering voor parochies en over de mogelijkheden van parochies om hun kerkgebouwen te verzekeren. Vroeger had een parochie vaak één kerkgebouw.

Inmiddels hebben parochies vaak meer dan één kerkgebouw. Met oog voor het geheel en de specifieke situatie van de afzonderlijke gebouwen kunnen parochies in samenspraak met het bisdom de verzekeringen en de risicobereidheid bezien. Karien van Velsen vertelt over de bisschoppelijke machtiging. Zij is architect en coördinator van het Bisschoppelijk Adviesbureau Bouwzaken en met twee collega's aanwezig op de avonden.

Diakenwijdingen.
*Wijding Daan Huntjens en
Peter Winnubst.*

Foto: Johan Wouters

Op 18 november wijdt Mgr. Van den Hende door handoplegging en gebed Daan Huntjens (29) en Peter Winnubst (51) tot diaken. Voor Daan is het een stap op weg naar de priesterwijding. Peter wordt permanent diaken. De bisschop preekt vanuit de Schriftlezingen over de graankorrel die in de aarde valt, die sterft en zo veel vrucht voortbrengt (Johannes, 12, 24-26). De parabel gaat niet alleen over Jezus' leven. Mgr. Van den Hende: "Het gaat ook over zijn dienaars en leerlingen, die Hem willen volgen. Het gaat dus ook over jullie vandaag als aanstaande diakens." Diakens en priesters, bisschoppen en alle gelovigen zijn geroepen leerlingen van Christus te zijn. "We zijn gedoopt en ieder van u wordt gevraagd de moeite in uw leven niet te schuwen en uw schouders te zetten onder het koninkrijk van God. We zijn een netwerk van liefde, het lichaam van Christus, de ranken aan de wijnstok. Zo moeten we de parabel van de graankorrel in de aarde verstaan." De diakens hebben daarbij hun eigen aandeel in de zending van de Kerk en haar verkondiging door het dienstwerk van de tafels.

December 2017

Op 3 december wordt bij de start van het diocesane Jaar van Gebed een voorleesbrief van de bisschop verspreid met enkele gespreksvragen. “Ik hoop dat u in het Jaar van Gebed in de parochies naar vermogen activiteiten wilt ontplooiën”, schrijft de bisschop in het begeleidend schrijven aan onder meer de pastorale beroepskrachten. De bisschop nodigt onder meer uit om, als deze er nog niet is, in dit Jaar van Gebed een gebedsgroep op te richten in de parochies.

Voorafgaand aan Kerstmis zegent Mgr. Van den Hende een nieuwe kerststal op twee basisscholen. Op 8 december is dit op Basisschool de Bavokring in Rotterdam. De maandag erop is het op de RK Montessorischool De Schakel in Rotterdam Hoogvliet. De kerstgroepen worden als geschenk van het bisdom aan de twee scholen aangeboden. Bij de beelden vertelt de bisschop het kerstverhaal. Hij besprenkelt de beelden met water en bidt dat de kinderen ieder jaar opnieuw met Kerstmis het verhaal uit het evangelie mogen horen van de geboorte van Jezus, de Zoon van God.

In Centrum Vronesteyn te Voorburg vindt op 15 december de bijeenkomst plaats ‘Bidden in de rooms-katholieke en protestantse traditie.’ Het is de eerste bijeenkomst in het Jaar van Gebed. Bisschoppelijk gedelegeerde voor de oecumene, dr. Frits Vermeulen, opent de bijeenkomst, die met ongeveer zestig deelnemers van verschillende denominaties een echte oecumenische ontmoeting is. Broeder Thomas Quartier osb, monnik van de Sint-Willibrordsabdij te Doetinchem, spreekt over de gebedsspiritualiteit vanuit monastiek perspectief. Het kloosterleven is gestructureerd rondom het getijdengebed. “Het gebed is de kern van wat je doet en het andere voegt zich daarnaar. Dat is een ‘copernicaanse wending’ die zich elke dag moet voltrekken.” Ook in parochies en gemeenten is het van belang ruimte en tijd voor gebed in te richten. Ds Arjan Plaisier spreekt over bidden in de protestantse traditie. De voormalige scriba van de Protestantse Kerk in Nederland is nu predikant in Apeldoorn en universitair docent Spiritualiteit. “Ons huis is druk en social media leiden ons af, zelfs als we daar een gebedstekst op binnen laten komen. Er zijn ruimtes nodig, waar het ochtendgebed en het avondgebed in ere worden hersteld.” De bijeenkomst wordt afgesloten met het gezamenlijk bidden van de vespers.

3 Financiën

Het wezen van de Kerk drukt zich uit in de drievoudige opdracht van verkondiging van het woord van God, de viering van de sacramenten en het dienstwerk van de liefde. Het is de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de gelovigen om voldoende middelen bijeen te brengen opdat de Kerk haar zending in onze tijd kan blijven vervullen.

De Kerk van Rotterdam is geroepen om die drievoudige opdracht heel concreet in haar gebied (grotendeels samenvallend met de provincie Zuid-Holland) te vervullen. Zowel op het niveau van parochies als op het niveau van de diocesane curie geldt dat hiervoor faciliteiten beschikbaar moeten zijn en dat een zorgvuldig beheer van de middelen nodig is.

Verkondiging van het woord van God, de viering van de sacramenten en het dienstwerk van de liefde zijn opgaven die elkaar wederzijds veronderstellen en die niet van elkaar losgemaakt kunnen worden. Ten diepste maken ze deel uit van de ene zending die Christus aan de Kerk heeft toevertrouwd. Zo kan de Kerk van Rotterdam een netwerk van liefde zijn dat meebouwt aan een beschaving van liefde, in samenwerking met ieder mens van goede wil.

Financiële gegevens 2017

Algemeen

De hierna opgenomen financiële gegevens zijn ontleend aan de (geconsolideerde) jaarrekening 2017 van Bisdom Rotterdam. Deze jaarrekening is door de Raad voor Economische Aangelegenheden (REA) en door het Hoogwaardig Kathedraal Kapittel op respectievelijk 23 april en 24 mei 2018 goedgekeurd en vervolgens door de bisschop op 24 mei 2018 ondertekend; bij deze jaarrekening is door de controlerend accountant PricewaterhouseCoopers gedateerd 24 mei 2018 een goedkeurende controleverklaring afgegeven.

Opgemerkt zij dat de hierna opgenomen financiële gegevens niet alle toelichtingen en specificaties bevatten die op grond van de hierna onder 'Uitgangspunten' genoemde richtlijn zijn vereist. Deze gegevens kunnen derhalve niet in de plaats treden van de (gecontroleerde) jaarrekening 2017 van Bisdom Rotterdam.

Uitgangspunten

De jaarrekening van Bisdom Rotterdam wordt opgesteld in overeenstemming met Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 'Organisatie zonder winststreven', uitgegeven door de Raad voor de jaarverslaggeving.

Het boekjaar van het bisdom is gelijk aan het kalenderjaar. De gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

Activa en passiva worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs, onder aftrek van eventuele afschrijvingen op basis van de geschatte economische levensduur van die activa of noodzakelijk geachte voorzieningen; de onder de beleggingen opgenomen effecten worden gewaardeerd tegen de beurskoers per balansdatum. In het boekjaar hebben zich geen bijzondere waardeverminderingen voorgedaan. De baten omvatten de opbrengsten uit afdrachten van paro-

chies, giften, opbrengsten uit nalatenschappen en overige baten en worden toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben. Erfenissen en legaten worden in het resultaat verantwoord zodra het in hoge mate waarschijnlijk is dat de desbetreffende erfenissen en legaten worden ontvangen. De lasten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben.

Activa uit hoofde van zorgplicht

Bisdom Rotterdam heeft een zorgplicht ('sustentatio honesta') jegens bepaalde personen en instellingen. Uit hoofde van deze zorgplicht is een aantal panden aangekocht en zijn leningen verstrekt. De met deze activa verbonden kosten en opbrengsten worden in de staat van baten en lasten afzonderlijk gepresenteerd.

Resultaat en financiële positie

Het jaar 2017 kon worden afgesloten met een klein positief saldo van afgerond € 14.000; begroot was een tekort van € 418.000. Over 2016 bedroeg het tekort € 67.000. Ten opzichte van de begroting zijn de baten in 2017, met name als gevolg van een aantal onvoorziene baten, ruim 1 miljoen hoger; ten opzicht van 2016 circa € 400.000. Daar staat tegenover dat de lasten eveneens circa € 1 miljoen hoger zijn dan begroot, met name door belangrijk hogere bijdragen aan parochies en een aantal andere instellingen. Ook ten opzichte van het jaar 2016 zijn deze bijdragen substantieel hoger. Het saldo van de baten en lasten is vrijwel gelijk aan het begrote saldo en ten opzichte van 2016 afgerond € 200.000 minder negatief. Het resultaat op de beleggingen is circa € 500.000 beter dan begroot en afgerond € 100.000 lager dan in 2016.

Het eigen vermogen van het bisdom is vrijwel ongewijzigd gebleven. Een vermogen in de thans bestaande omvang wordt naar de huidige inzichten noodzakelijk geacht om de continuïteit van de rooms-katholieke Kerk als levende geloofsgemeenschap in het bisdom Rotterdam mede mogelijk te maken.

Balans - geconsolideerd
na verwerking bestemming resultaat - in euro's

	<u>31 december 2017</u>	<u>31 december 2016</u>
<i>ACTIVA</i>		
Vaste activa		
Materieel	1.987.440	2.077.098
Zorgplicht	9.641.602	10.146.305
Beleggingen	<u>35.820.974</u>	<u>33.005.122</u>
	47.450.016	45.228.525
Vlottende activa		
Vorderingen	919.757	2.028.591
Liquide middelen	<u>2.696.263</u>	<u>3.875.191</u>
	<u>3.616.020</u>	<u>5.903.782</u>
	<u>51.066.036</u>	<u>51.132.307</u>
<i>PASSIVA en EIGEN VERMOGEN</i>		
Eigen vermogen		
Algemeen Beheer	39.824.147	40.462.893
Bestemmingsreserves	1.039.096	1.058.681
Bestemmingsfondsen	<u>1.524.071</u>	<u>851.841</u>
	42.387.314	42.373.415
Voorzieningen	1.727.989	1.553.267
Langlopende schulden	202.597	194.805
Kortlopende schulden		
Deposito's	5.077.269	5.458.347
Overige	<u>1.670.868</u>	<u>1.552.473</u>
	<u>6.748.136</u>	<u>7.010.820</u>
	<u>51.066.036</u>	<u>51.132.307</u>

Staat van baten en lasten - geconsolideerde

in euro's

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
<i>BATEN</i>		
Afdrachten, nalatenschappen en bijdragen	3.207.646	2.872.909
Activa zorgplicht	442.610	518.388
Overige baten	<u>1.146.024</u>	<u>1.016.028</u>
	<u>4.796.280</u>	<u>4.407.325</u>
 <i>LASTEN</i>		
Ambtsdragers en personeel	2.912.194	2.393.636
Bedrijfskosten	1.109.250	1.401.340
Activa zorgplicht	846.423	877.501
Bijdragen en overige lasten	1.184.230	1.094.243
Afschrijvingen	<u>131.896</u>	<u>133.585</u>
	<u>6.183.993</u>	<u>5.900.305</u>
 Saldo baten en lasten	 -1.387.713	 -1.492.980
Resultaat beleggingen	<u>1.401.611</u>	<u>1.426.250</u>
RESULTAAT BOEKJAAR	<u>13.898</u>	<u>-66.730</u>

4 Kerncijfers bisdom Rotterdam

Hieronder zijn de kerncijfers opgenomen van het kerkbezoek en de sacramentenbediening in het bisdom Rotterdam. Ook is informatie opgenomen over het aantal priesters, diakens en pastoraal werkers die werkzaam zijn in parochies in het bisdom.

De onderstaande tabel bevat cijfers over de deelname aan het kerkelijk leven in het bisdom Rotterdam in de 2010, 2015 en 2016. Op deze manier is een vergelijking mogelijk tussen de verschillende jaren.

	2010	2015	2016
Aantal parochianen	513.000	487.000	481.000
Doopsel	2.605	1.630	1.495
Eerste Communie	2.850	1.870	1.870
Vormsel	1.750	950	780
Huwelijk	380	255	265
Uitvaart	2.670	2.290	2.350
Kerkgangers	33.800 (6,6%)	28.100 (5,8%)	27.500 (5,7%)
Vrijwilligers	27.700 (incl. 10.400 koorleden)	24.700	24.700

(Bron: Kaski)

Parochies in 2017

- 48 territoriale parochies
- 9 categoriale parochies (acht migranten- en één studentenparochie)
- 9 overige migrantengeloofsgemeenschappen

- 164 kerkgebouwen

(Bron: 'Naamlijst 2018 en 2019')

Pastorale beroepskrachten

Priesters werkzaam in parochies	58
Diakens werkzaam in parochies	17
Pastoraal werkers (m/v) werkzaam in parochies	31

En enige tientallen pastorale beroepskrachten in de categoriale pastoraal (ziekenhuizen, zorginstellingen en gevangenissen).

(Cijfers per 1 januari 2018, bron: www.bisdomrotterdam.nl)

Vronesteyn

Bij de start van het studiejaar 2017-2018 op Vronesteyn, Centrum voor Priester- en Diakenopleiding, waren er 6 priesterstudenten en 7 diakenkandidaten voor het bisdom Rotterdam. De studenten zijn verbonden met verschillende opleidingsinstellingen.

- 2 priesterstudenten en 6 diakenstudenten, seminarie Bovendonk te Hoeven;
- 3 priesterstudenten te Utrecht;
- 1 priesterstudent heeft zijn studie en vorming afgerond en bereidt zich voor op de diakenwijding;
- 1 diakenstudent heeft zijn studie en vorming afgerond en bereidt zich voor op de diakenwijding.

5 **Goede doelen bisdom Rotterdam**

Met onderstaande fondsen kunt u het bisdom ondersteunen voor de inzet voor specifieke goede doelen. De Kerk kent goede doelen en is ook zelf een goed doel! Vermeld s.v.p. uw naam en adresgegevens bij uw donatie.

Goede doelen bisdom Rotterdam

- ***‘Diocesaan orgelfonds’***
RK Bisdom Rotterdam: NL30 INGB 0000 4643 04
onder vermelding van ‘Diocesaan orgelfonds’
- ***Fonds ‘Behoud kerkelijke gebouwen’***
RK Bisdom Rotterdam: NL30 INGB 0000 4643 04
onder vermelding van Fonds ‘Behoud kerkelijke gebouwen’
- ***Fonds ‘Diaconie en caritas’***
RK Bisdom Rotterdam: NL30 INGB 00 0046 4304
onder vermelding van Fonds ‘Diaconie en caritas’
- ***Fonds ‘Huwelijk en gezin’***
RK Bisdom Rotterdam: NL30 INGB 0000 4643 04
onder vermelding van Fonds ‘Huwelijk en gezin’
- ***Fonds ‘Kadervorming vrijwilligers’***
RK Bisdom Rotterdam: NL30 INGB 0000 4643 04
onder vermelding van Fonds ‘Kadervorming vrijwilligers’
- ***Fonds ‘Noden van het bisdom’***
RK Bisdom Rotterdam: NL30 INGB 0000 4643 04
onder vermelding van Fonds ‘Noden van het bisdom’
- ***Fonds ‘Ouderenpastoraat’***
RK Bisdom Rotterdam: NL30 INGB 0000 4643 04
onder vermelding van Fonds ‘Ouderenpastoraat’
- ***Fonds ‘Parochiecatechese en geloofsopvoeding’***
RK Bisdom Rotterdam: NL30 INGB 0000 4643 04
onder vermelding van Fonds ‘Parochiecatechese en geloofsopvoeding’
- ***Fonds ‘Vrienden van de Vuurdoop’***
RK Bisdom Rotterdam: NL30 INGB 0000 4643 04
onder vermelding van Fonds ‘Vrienden van de Vuurdoop’

- **R.K. Instelling voor Religieus Leven**
RK Instelling voor Religieus Leven: NL94 INGB 0006 1888 68
- **R.K. Instelling St. Elisabeth**
RK Bisdom Rotterdam: NL30 INGB 0000 4643 04
onder vermelding van ‘R.K. Instelling St. Elisabeth’
- **Laurentius en Ignatius (Eendrachtskapel)**
Laurentius en Ignatius: NL92 INGB 0000 0904 17
- **Sint-Gregorius, Diocesane instelling voor liturgische muziek in het bisdom van Rotterdam**
RK Bisdom Rotterdam: NL30 INGB 0000 4643 04
onder vermelding van ‘Sint-Gregorius’
- **Orgelfonds van de kathedrale parochie HH. Laurentius en Elisabeth te Rotterdam**
NL80 INGB 0008 0214 50
- **Centrum voor Priester- en Diakenopleiding Vronesteyn**
Centrum voor priesteropleiding Vronesteyn (en diakenopleiding):
NL29 INGB 0000 3656 73
- **Studentenparochie H. Catharina van Alexandrië**
RK Bisdom Rotterdam: NL 63 INGB 0000 7483 08
onder vermelding van ‘Studentenparochie Catharina van
Alexandrië te Rotterdam’
- **Bedeversoort Brielle**
Heiligdom van de Martelaren van Gorcum
Rik 5 (hoek Kloosterweg), Brielle
NL 30 RABO 03 4485 3721
t.n.v. Bisschoppelijke Brielse Commissie te Brielle
www.martelarenvangorcum.nl

Geven bij leven

Bij leven geven kan door middel van een gift of een periodieke schenking. Giften kunnen worden afgetrokken van de belasting. De belastingdienst stelt daaraan wel enkele voorwaarden, zoals een minimumbedrag. Aan instellingen met een goed doel kan ook binnen een bepaalde periode een maximumbedrag worden geschonken, zonder dat de instelling daarover schenkingsrecht hoeft te betalen. Voor een periodieke schenking geldt dat het bedrag dat u voor langere tijd peri-

odiek geeft in zijn geheel aftrekbaar kan zijn voor de inkomstenbelasting. Ook hieraan zijn voorwaarden verbonden.

... en daarna

Ook bij overlijden kunt u waarborgen dat de inzet voor de Kerk voortgang krijgt. Steeds weten nieuwe mensen zich geroepen zich in te zetten voor de Kerk en het evangelie. Toekomstige generaties zullen zich met hart en ziel inzetten voor het evangelie. Maar kleiner wordende parochies en gemeenschappen van gelovigen zullen niet de middelen bij elkaar kunnen brengen, zoals eerdere generaties dat konden. In een testament kunt u vastleggen dat een deel van de erfenis ten goede zal komen aan de Kerk. Dat kan bijvoorbeeld via een legaat of een erfstelling. Met een legaat kunt u zelf omschrijven wat u van de erfenis wenst na te laten. Dit kan een geldbedrag zijn, maar ook een roerende of onroerende zaak, zoals een schilderij of een huis. Via een erfstelling kunt u het bisdom tot (mede-)erfgenaam benoemen. Omdat het bisdom als Kerk een ANBI-instelling is, hoeven geen successierechten te worden betaald.

Meer informatie

Over al deze zaken kan een notaris u meer uitleg geven. Ook de algemeen econoom van het bisdom Rotterdam geeft u graag nadere informatie:

Bisdom Rotterdam
Mr J.C.G.M. Bakker, algemeen econoom
Koningin Emmaplein 3
3016 AA Rotterdam

T. 010 - 2815171
E. j.bakker@bisdomrotterdam.nl
I. www.bisdomrotterdam.nl

Zie ook:

I. www.notaris.nl
I. www.belastingdienst.nl

6 ANBI

Het bisdom Rotterdam als plaatselijke Kerk rond de bisschop ondersteunt parochies in hun inzet voor de lokale gemeenschap, draagt zorgt voor pastoraal personeel, ondersteunt het beheer van gebouwen en financiën.

De Rooms-Katholieke Kerk in Nederland is door de Belastingdienst erkend als een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). Tot de RK Kerk in Nederland behoren onder andere bisdommen, parochies, Parochiële Caritas Instellingen (PCI-en) en andere katholieke instellingen.

Wie aan een ANBI een gift doet, mag het bedrag aftrekken van de inkomstenbelasting. Een ANBI die giften, legaten of erfenissen ontvangt, is vrijgesteld van schenk- en erfbelasting. Om gebruik te mogen maken van de voordelen geldt een publicatieplicht.

De publicatieplicht past bij de openheid die van kerkelijke instellingen verwacht mag worden en sluit aan bij de wens van schenkers om open en transparant geïnformeerd te worden over het bestuur, de inkomsten en bestedingen.

Algemene gegevens

Bisdom Rotterdam
Koningin Emmaplein 3
3016 AA, Rotterdam

T. 010-2815171
E. bureau@bisdomrotterdam.nl
I. www.bisdomrotterdam.nl

RSIN: 002991226
Bankrekeningnummer: NL30 INGB 0000 4643 04

Samenstelling bestuur

Het bestuur en de vertegenwoordiging van het bisdom komt toe aan de diocesane bisschop. De bisschop leidt het bisdom in samenwerking met het presbyterium (priesters die binnen het bisdom geïncardineerd zijn en andere priesters die binnen het bisdom pastorale taken vervullen). De bisschop wordt in het bestuur van het bisdom bijgestaan door de diocesane curie, voor wat betreft het vermogensbeheer van het bisdom wordt de bisschop bijgestaan door de econoom en de raad voor economische aangelegenheden.

Bisschop:	Mgr. dr. J.H.J. van den Hende
Vicaris-generaal:	Mgr. drs. T.F.M. Visser
Algemeen econoom:	Mr. J.C.G.M. Bakker
Hoofd Personeel-Pastoraal:	R.R.P.M. Peeters
Managementassistente:	Drs. A.M.C.B. de Jong

Doelstelling/visie

Het Wetboek van Canoniek Recht (Codex Iuris Canonici) omschrijft het bisdom als “een deel van het Volk Gods, dat aan een Bisschop wordt toevertrouwd om het in samenwerking met het presbyterium te weiden, zodat het, nauw verbonden met zijn herder, en door hem door het Evangelie en de Eucharistie in de Heilige Geest verzameld, een particuliere Kerk vormt, waarin de ene heilige katholieke en apostolische Kerk van Christus waarlijk aanwezig is en werkt.”

Beleidsplan

Het beleid van het bisdom is gericht op het faciliteren en ondersteunen van parochies, opdat deze als geloofsgemeenschappen goed kunnen functioneren. De Kerk dient zich in elke tijd opnieuw af te stemmen op wat haar krachtens haar zending te doen staat, in een veranderende samenleving en met de rijkdom van het evangelie van het begin. Dit betekent dat ook het beleid van het bisdom altijd in ontwikkeling is en zich afstemt op wat nodig is. Zie hiervoor www.bisdomrotterdam.nl.

Beloningsbeleid

De bisschop ontvangt het honorarium zoals dat geldt voor een priester conform de 'Interdiocesane Regelingen voor de besturen van kerkelijke instellingen van de bisdommen in de RK Kerkprovincie inzake de honorering van priesters en diakens en andere financiële aangelegenheden'. De medewerkers van de diocesane curie worden beloond conform de Rechtspositieregelingen van het bisdom. De leden van de raad voor economische aangelegenheden ontvangen geen beloning voor hun werkzaamheden anders dan een vergoeding voor gemaakte onkosten.

Toelichting

Kerkgenootschappen en hun onderdelen zorgen in Nederland zelf voor de benodigde inkomsten voor hun activiteiten. Het bisdom ontvangt haar inkomsten uit giften/nalatenschappen en de bijdragen van parochies. Het bisdom ontvangt geen overheidssubsidie in Nederland, behoudens voor de instandhouding van monumentale (kerk)gebouwen of een specifiek project.

ANBI-publicatie bisdom Rotterdam:
<https://anbi.rkcn.nl/publicaties/ROT3417>

7 Jaar van Gebed

3 december 2017 – 2 december 2018

Beste medegegloven, broeders en zusters in Christus,

Sinds de viering van het 60-jarig bestaan van ons bisdom in 2016, zijn we gaandeweg vertrouwd geraakt met de aanduiding van de Kerk als netwerk van liefde. Dit netwerk van liefde heeft de opdracht om bij te dragen aan de opbouw van een beschaving van liefde. Als katholieken zijn wij geroepen om de verbinding met elkaar te onderhouden, rond Jezus Christus de levende Heer. Als leden van het netwerk van de Kerk hebben wij tevens de opdracht om ons met anderen te verbinden, om uiteindelijk samen te werken met alle mensen van goede wil.

Jezus zegt in het evangelie: ‘Ik ben de wijnstok, Gij zijt de ranken’¹. We vinden in de Bijbel meerdere beelden die laten zien dat de Kerk een netwerk is rond de Heer. We kunnen denken aan het beeld van de Kerk als een lichaam met vele ledematen, waarvan Christus het hoofd is ². Of aan de Kerk als een bouwwerk van levende stenen, met de Heer als hoeksteen ³ en als sluitsteen ⁴. Jezus zegt in het evangelie: ‘Dit is mijn gebod dat gij elkaar liefhebt, zoals Ik u heb liefgehad’ ⁵. ‘Blijf in mijn liefde’ ⁶.

Om echt een netwerk van liefde te kunnen zijn, is het nodig om als Kerk voortdurend verbonden te zijn met Christus, de levende Heer. In het evangelie zegt Jezus dit op een heel directe manier. Hij zegt: ‘los van Mij kunt gij niets’ ⁷. Het is daarom dat we over Jezus Christus spreken als het hoofd van het lichaam, en over de Heer als de belangrijkste steen van het bouwwerk dat uit levende stenen bestaat: de Kerk van Jezus Christus. Onze Kerk kan alleen een netwerk van liefde zijn *door Hem en met Hem en in Hem*.

1 Johannes 15, 5
2 1 Korintiërs 12, 1-11; Romeinen 12, 4-5
3 1 Petrus 2, 4-5
4 Efesiërs 2, 19-21
5 Johannes 15, 12
6 Johannes 15, 19b
7 Johannes 15, 5

Om te zorgen dat het netwerk van de Kerk niet alleen een koepelorganisatie van activiteiten wordt, los van de Heer, is het nodig om als katholieken iedere dag actief de verbondenheid met de Heer te zoeken en te vinden in het gebed. Jezus vraagt ons in het evangelie om te blijven bidden⁸. Volharding in gebed, omwille van de voortgang van onze kerkgemeenschap als netwerk van liefde.

Vanaf de eerste zondag van de Advent 2017 vraag ik u om mee te doen aan een themajaar over bidden. Als bisschop nodig ik u uit om samen een Jaar van Gebed te houden in ons bisdom tot aan de Advent van 2018, met de bedoeling om als netwerk van liefde te werken aan onze verbondenheid met de levende Heer. In eenheid met de wereldkerk, mogen wij als bisdom Rotterdam bijdragen aan de opbouw van een beschaving van liefde, opdat de wereld steeds meer de vorm aanneemt van het Rijk van God: *door Hem en met Hem en in Hem*. Want los van de Heer kunnen wij niets.

Een Jaar van Gebed is eigenlijk een project van kerkopbouw. Door te bidden plegen wij onderhoud aan ons netwerk van liefde, want door het gebed bewaren wij actief de verbinding met de Heer en met elkaar. Gebed is een bron voor ons geloofsleven, want het gebed is de ademhaling van onze ziel. Gebed biedt ruimte om onze persoonlijke vragen en ook de noden van onze medemens voor God te brengen, telkens wanneer wij bidden voor de intenties van de Kerk en de wereld. Gebed is tenslotte de aanzet tot diaconie, want in het gebed ontvangen wij van de Heer de inspiratie en kracht om te komen tot echte daden van liefde, door concrete werken van barmhartigheid in Jezus' Naam.

Ik ben ervan overtuigd dat de Kerk als netwerk van liefde alleen kans van slagen heeft, wanneer wij volharden in gebed. Ik hoop en bid daarom, dat u van harte zult meedoen aan ons diocesane Jaar van Gebed en dat u ook zelf andere mensen durft uit te nodigen om mee te bidden.

+ Johannes van den Hende, bisschop van Rotterdam
Rotterdam, 1 december 2017

8 Activiteitenagenda

bisschop Van den Hende

Januari 2017

- vr. 6 Dordrecht, zusters *Maria Stella Matutina*: Eucharistieviering
- za. 7 Amersfoort: Deelname aan landelijke VNB-dag
Lisse: Eucharistieviering en ontmoeting RKJ
- zo. 8 Pijnacker, kerk *H. Joannes de Dooper*: Eucharistieviering
Bleiswijk, kerk *O.L.Vrouw Visitatie*: Eucharistieviering
Rotterdam, kerk *HH. Laurentius en Ignatius*: Engelstalige eucharistieviering
- ma. 9 Utrecht: Permanente raad bisschoppenconferentie
- di. 10 Rotterdam, bisdomkantor: Delegatie overlegplatform diakens
- wo. 11 Nijkerk: Bijeenkomst Refo-500
- do. 12 Rotterdam, *de Doelen*: Nieuwjaarsbijeenkomst gemeente Rotterdam
- vr. 13 Den Haag, kerk *H. Agnes*: Gebedsviering gemeenschap Neo-Catechume-
naat
- za. 14 Bergschenhoek, kerk *H. Willibrordus*: Eucharistieviering
- zo. 15 Leiden, kerk *H. Petrus*: Eucharistieviering
Leiden, *Hartebrugkerk*: Eucharistieviering
Rotterdam, kerk *HH. Laurentius en Ignatius*: Engelstalige eucharistieviering
- ma. 16 Rotterdam: Studiedag medewerkers bisdomkantor
- di. 17 Zeist: Bisschoppenconferentie
- wo. 18 Rotterdam: Apostolaat zeevarenden *Stella Maris*
Den Haag: Ontmoeting met a.s. vormelingen parochie Vier Evange-
listen
- do. 19 Rotterdam, bisdomkantor: Projectencommissie
Rotterdam, kerk *H. Bavo*: Ontmoeting en avondgebed Sant' Egidio
- vr. 20 Breda: Vertaalcommissie altaarmissaal
- za. 21 Zoetermeer: Inleiding over heilige Geest (Alpha-cursus)
Amsterdam, *O.L.Vrouw gasthuis*: Presentatie boek 'Het Mirakel van Am-
sterdam'
- Pijnacker, kerk *H. Joannes den Dooper*: Vormselviering
- zo. 22 Nootdorp, kerk *H. Bartholomeus*: Eucharistieviering
Rotterdam, kerk *HH. Laurentius en Ignatius*: Engelstalige eucharistieviering

- ma. 23 *Amersfoort*: Vergadering moderamen Raad van kerken
Utrecht: Bijeenkomst 'In vrijheid verbonden'
- di. 24 *Utrecht*: Vergadering SRKK
Lisse: Infoavond diocesane bedevaart naar Rome
- wo. 25 *Rotterdam, bisdomkantor*: Moderatorenoverleg vicariaat Den Haag
- do. 26 *Rotterdam, bisdomkantor*: Moderatorenoverleg vicariaat Rotterdam
- vr. 27 *Rotterdam, bisdomkantor*: Delegatie Kansfonds
- za. 28 *Reeuwijk, kerk HH. Petrus en Paulus*: Vormselviering
- zo. 29 *Bodegraven, kerk St. Willibrord*: Vormselviering
Rotterdam, kerk HH. Laurentius en Ignatius: Engelstalige eucharistieviering
- ma. 30 *Rotterdam, kathedraal HH. Laurentius en Ignatius*: Bezoek aan restauratie-
werkzaamheden (schilderingen priesterkoor)
Rotterdam: Diocesane Caritas Instelling (DCI)
Breda: Vergadering Katholieke Bijbelstichting (KBS)

Februari 2017

- wo. 1 *Rotterdam, bisdomkantor*: Delegatie bestuur universiteit Nijmegen
- vr. 3 *Rotterdam, bisdomkantor*: Ambassadeur Kroatië
Rotterdam, bisdomkantor: Agendacommissie priesterraad
- ma. 6 *Utrecht, SRKK*: Vergadering permanente raad Bisschoppenconferentie
- di. 7 *Monster, basisschool De Zeester*: Inzegenen stilteruimte ("ruimte van rust")
Leiden, vicariaat Merenwijk: Oecumene avond over het document "Van conflict naar gemeenschap"
- wo. 8 *Utrecht, landelijk centrum PKN*: Plenaire vergadering Raad van kerken
Rotterdam, bisdomkantor: Ontmoeting met nieuwe provinciaal van de blauwe zusters
Rotterdam, bisdomkantor: Beheercommissie parochiekern Brielle
- do. 9 *Rotterdam, bisdomkantor*: Vicaris-generaal Sociëtas Christi pro emigrantibus Polonis
- za. 11 *Rotterdam, kerk HH. Laurentius en Ignatius (Eendrachtshapel)*: Plechtige eucharistieviering met inzegening tabernakel
Wateringen, St. Josephkerk: Vormselviering
- zo. 12 *Zoeterwoude-Rijndijk, Goede Herder kerk*: Eucharistieviering
Stompwijk, kerk H. Laurentius: Eucharistieviering
Delft, kerk HH. Franciscus en Clara: Eucharistie, catechese en maaltijd (Tour of Faith)

- ma. 13 *Utrecht, SRKK: Overleg medewerkers secretariaat kerkprovincie Utrecht, SRKK: Ontmoeting delegaties bisschoppen en Cordaid*
- di. 14 *Zeist: Vergadering Bisschoppenconferentie Den Haag, Dudok: Verkiezingsdebat georganiseerd door Raad van kerken*
- wo. 15 *Rotterdam, bisdomkantoor: Uitgeverij Adveniat*
- do. 16 *Rotterdam, kerk H. Bavo: Avondgebed Sant'Egidio*
- vr. 17 *Rotterdam, pabo Thomas More Hogeschool: Inzegening stiltecentrum 'De Kapel' en nieuwbouw*
- za. 18 *Hoeven: Priester- en Diakenopleiding Bovendonk*
- zo. 19 *Den Haag/Scheveningen, parochie Maria Sterre der Zee: Vormselviering Rotterdam, kerk HH. Laurentius en Ignatius (Eendrachtskapel): Engelstalige eucharistieviering*
- ma. 20 *Brussel: Werkbezoek aan Europees parlement en Comece*
- di. 21 *Mechelen: Ontmoeting Nederlandse en Vlaamse bisschoppen*
- vr. 24 *Rotterdam, kapel zusters moeder Teresa: Eucharistieviering en ontmoeting met gemeente Dordrecht, museum: Receptie afscheid burgemeester A. Brok (tevens lid REA)*
- za. 25 *Rotterdam, H. Liduina kerk: Eucharistieviering*
- zo. 26 *Loosduinen/Den Haag, parochie Vier Evangelisten: Vormselviering Rotterdam, kerk HH. Laurentius en Ignatius (Eendrachtskapel): Engelstalige eucharistieviering*
- ma. 27 *Utrecht, landelijk centrum PKN: Werkgroep Rome-Reformatie Den Haag, pastorie H. Jacobus de Meerdere: Gebedsgroep*
- di. 28 *Den Bosch: Vertaalcommissie altaarmissaal*

Maart 2017

- wo. 1 *Rotterdam, kathedraal HH. Laurentius en Elisabeth: Eucharistieviering Aswoensdag Leeuwarden, provinciehuis: Installatie A. Brok (lid Rea) als Commissaris van de Koning*
- za. 4 *Rotterdam, bisdomkantoor: Catechese en maaltijd international group Giovanni in cammino con Dio*
- zo. 5 *Rotterdam, kerk HH. Michael en Clemens: Eucharistieviering Voorburg, Vronesteyn: Bijeenkomst met recent gewijde priesters*
- ma. 6 *Rotterdam: Permanente Raad Bisschoppenconferentie Delft, RKJ: Eucharistieviering en lezing over sacrament van de wijding*

- di. 7 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Dr. Ariënsstichting (bestuur MOC Den Haag)
Rotterdam, bisdomkantoor: Priesterraad
Rotterdam: DB studentenparochie H. Catharina van Alexandrië
- wo. 8 *Rotterdam*: Bisschoppelijke gedelegeerde pastoraal werkers
- do. 9 *Rotterdam*: Bisschoppelijke gedelegeerde categoriaal pastoraat
Berkel en Rodenrijs, kerk O.L.Vrouw Geboorte: Avondwake diaken G. Greeve
- za. 11 *Dordrecht, zusters Maria Stella Matutina*: Eucharistieviering
- zo. 12 *Rotterdam, kerk H. Hildegardis*: Eucharistieviering
Dordrecht, kerk H. Antonius van Padua: Eucharistieviering, catechese en maaltijd (Tour of Faith)
- di. 14 *Zeist, Dijnseburg*: Bisschoppenconferentie
- do. 16 *Rotterdam*: Armoedeconferentie St. Laurensfonds
- za. 18 *Nieuwkuijk*: Oecumenische herdenking 500 Reformatie
Amsterdam: Eucharistieviering en deelname aan Stille Omgang
- zo. 19 *Rotterdam, kathedraal HH. Laurentius en Elisabeth*: Eucharistieviering
Rotterdam, kerk HH. Laurentius en Ignatius: Biechtgelegenheid en Engels-talige eucharistieviering
- ma. 20 *Dordrecht, kerk H. Antonius van Padua*: Opname Geloofsgesprek (KRO-RKK)
Rotterdam: Afscheid bestuur diocesane afd. St. Gregoriusvereniging
- di. 21 *Doetinchem, abdij Slangenburg*
- wo. 22 *Breda, Begijnhof*: Eucharistieviering b.g.v. 750-jarig bestaan
Maassluis, kerk HH. Petrus en Paulus: Lezing (bij Raad van kerken) over 500 jaar Reformatie
- do. 23 *Den Haag, Church of Our Saviour*: Informatiebijeenkomst diocesane bedevaart naar Rome
- vr. 24 *Tilburg, katholieke universiteit (TST)*: Afscheidscollege prof. dr. G. Rouwhorst (liturgie)
- zo. 26 *Zoeterwoude-Rijndijk, kerk Goede Herder*: Eucharistieviering
Leiden, kerk O.L.Vrouw hemelvaart/St. Joseph: Eucharistieviering
Rotterdam, kerk HH. Laurentius en Ignatius: Biechtgelegenheid en Engels-talige eucharistieviering
- ma. 27 *Amersfoort*: Moderamen Raad van kerken
Rotterdam, Stichting Thomas More
Rotterdam: Regiovicaris broeders St. Jan
- di. 28 *Voorburg, Vronesteyn*: Diocesane diakenkring (eucharistie, lezing en ontmoeting)
Voorschoten: Bestuur parochie H. Augustinus
- do. 30 *Rome*: Vergadering Fondation Pour les Autres (t/m za. 1 april)

April 2017

- zo. 2 *Nieuwveen, kerk H. Nicolaas*: Eucharistieviering
Rotterdam, kerk HH. Laurentius en Ignatius: Engelstalige eucharistieviering
- ma. 3 *Utrecht*: Permanente raad bisschoppenconferentie
Utrecht: Overleg met bisschoppelijke commissie communicatie & media (BCCM) en directie KRO-NCRV
- di. 4 *Breda*: Vergadering Nationale Raad voor Liturgie (NRL)
Breda: Bezoek aan bisschop H. Ernst (100e verjaardag)
Schoonhoven, kerk H. Bartholomeus: Bijeenkomst Neo-Catechumenale weg
- wo. 5 *Rijswijk*: Moderatorenoverleg
Rotterdam: Vergadering R.K. Instelling Eendrachtskapel
- do. 6 *Rotterdam*: Ontmoeting met Pax Christi en IKV
- vr. 7 *Utrecht*: Stichtingsbestuur Katholieke Universiteit Nijmegen (SKU)
Amsterdam, basiliek H. Nicolaas: Avond voor de martelaren (Kerk in Nood)
- za. 8 *Rotterdam, kerk H. Liduina*: Eucharistieviering
- zo. 9 *Waddinxveen, kerk H. Victor*: WJD Diocesane Palmzondagviering met jongeren
- zo. 9 *Hoeven, Priester- en Diakenopleiding Bovendonk*: Recollectie aan begin van de Goede Week (t/m ma. 10 april)
- di. 11 *Lisse, Keukenhof*: Zegenen bloemen voor St. Pietersplein
- wo. 12 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Afscheid adjunct-econoom F. van Zoelen
Rotterdam, kathedraal HH. Ignatius en Elisabeth: Diocesane Chrismamis
- do. 13 *Rotterdam, kathedraal HH. Ignatius en Elisabeth*: Eucharistieviering Witte Donderdag
- vr. 14 *Rotterdam, kerk HH. Laurentius en Ignatius*: Engelstalige viering Goede Vrijdag
Rotterdam, kathedraal HH. Laurentius en Elisabeth: Viering Goede Vrijdag
- za. 15 *Rotterdam, kathedraal HH. Laurentius en Elisabeth*: Paaswake
- zo. 16 *Rotterdam, kerk Verrijzenis van de Heer*: Eucharistieviering Paaszondag
Rotterdam, kathedraal HH. Laurentius en Elisabeth: Eucharistieviering Paaszondag
Rotterdam, kerk HH. Laurentius en Ignatius: Engelstalige eucharistieviering Paaszondag
- di. 18 *Utrecht*: Overleg met medewerkers secretariaat kerkprovincie (SRKK)
- wo. 19 *Zeist, Dijnselburg*: Bisschoppenconferentie
- do. 20 *Rotterdam*: Projectencommissie

- vr. 21 *Rotterdam, kerk Emmausgangers*: Laurentiusconferentie over eenzaamheid, Opname video: 'Zo werkt de Laurentiusconferentie'
- za. 22 *Hoeven, Priester- en Diakenopleiding Bovendonk*: Les over praktijk sacrament boete en verzoening
- zo. 23 *Rotterdam, kerk HH. Michael en Clemens*: Eucharistieviering en biechthoren
Rotterdam, kathedraal HH. Laurentius en Elisabeth: Viering van barmhartigheid (zondag van de Goddelijke Barmhartigheid)
Rotterdam, kerk HH. Laurentius en Ignatius: Engelstalige eucharistieviering
- ma. 24 *Rotterdam, bisdomkantor*: Justice and Peace
- di. 25 *Rotterdam, bisdomkantor*: Priester- en Diakenopleiding Bovendonk (bezoek van Mgr. Liesen)
Utrecht: Vergadering over priesteropleiding
- wo. 26 *Den Haag, nuntiatuur*: Eucharistieviering en presentatie aan groep priesters uit Bergamo
Rotterdam, bisdomkantor: Algemeen overste van de zusters Maria Stella Matutina
- za. 29 *Brielle, heiligdom HH. Martelaren van Gorcum*: Eucharistieviering b.g.v. 150 jaar heiligverklaring
Oudewater, kerk H. Franciscus van Assisië: Eucharistieviering en presentatie pastoraal werkster J. Stam

Mei 2017

- ma. 1 *Heiloo*: Lezing voor seminaristen (Willibrordlezing)
- di. 2 *Rotterdam, bisdomkantor*: Lucas Onderwijs
Den Haag: Afscheid bestuur Vliethaghe
- wo. 3 *Rotterdam, bisdomkantor*: Mgr. van der Ploeg, regiovicaris Opus Dei
Rotterdam: Katholieke Vereniging Oecumene
- do. 4 *Rotterdam*: Overleg met bisschoppelijk gedelegeerde categoriaal pastoraat
- vr. 5 *Dordrecht*: zusters Maria Stella Matutina, Eucharistie
- za. 6 *Hoeven, seminarie Bovendonk*: College over de biecht
Rotterdam, Kroatische parochie: Vormselviering
- zo. 7 *Haastrecht, rectoraat H. Gabriël van de Bedroefde Maagd*: Vormselviering
Rotterdam, kerk HH. Laurentius en Ignatius: Engelstalige eucharistieviering
- ma. 8 *Utrecht, secretariaat kerkprovincie (SRKK)*: Permanente raad bisschoppenconferentie
Utrecht: Meldpunt Grensoverschrijdend gedrag RKK

- wo. 10 *Rotterdam*: Eucharistie en maaltijd met jubilerende priesters en diakens
Rotterdam: Bestuur Stichting Katholieke Universiteit
Rotterdam, Poolssprekende parochie Den Haag
- do. 11 *Rotterdam, Erasmus MC*: Symposium ‘Zin in zorg’
- vr. 12 *Breda*: Jubileum mw. A. Waij
- za. 13 *Maastricht, basiliek O.L.Vrouw Sterre der Zee*: Vesper met toewijding aan onbevlekt hart van Maria
- zo. 14 *Schipluiden, kerk H. Jacobus*: Vormselviering parochie O.L.Vrouw van Sion
Den Haag, kerk H. Antonius van Padua (Boskant): Tour of Faith over H. Geest en sacrament van het vormsel
- ma. 15 *Rotterdam*: Diocesane Raad voor Economische Aangelegenheden
- di. 16 *Huis ter heide (Dijnselburg)*: Bisschoppenconferentie
- wo. 17 *Rotterdam*: Overleg met bisschoppelijk gedelegeerde pastoraal werkers
Honselersdijk, kerk O.L.Vrouw van Goede Raad: Eucharistie en catechese
 RKJ Westland
- do. 18 *Rotterdam*: Kathedraal kapittel
- vr. 19 *Tilburg, Katholieke Universiteit*: Oratie prof. dr. R. Faesen sj (leerstoel Franciscus Xaverius)
- za. 20 *Groningen, Kroatische geloofsgemeenschap*: Vormselviering
- zo. 21 *Zoetermeer, parochie H. Nicolaas*: Vormselviering
Rotterdam, kathedraal HH. Laurentius en Elisabeth: Vormselviering parochies Rechtermaasoever
Rotterdam, kerk HH. Laurentius en Ignatius: Engelstalige eucharistieviering
- Ma. 22 *Amersfoort*: Vergadering moderamen Raad van kerken
Baarn, uitgeverij Adveniat: Redactieoverleg brochure Kerkproeverij
Rotterdam, kerk H. Caecilia: Ontmoeting met vormelingen parochie H. Christoffel
- Di. 23 *Rotterdam*: Overleg met bisschoppelijk gedelegeerde voor oecumene
- Wo. 24 *Roelofarendsveen, kerk H. Petrus' Banden*: Ziekendag St. Franciscusparochie
- Do. 25 *Gorinchem, parochie HH. Martelaren van Gorcum*: Eucharistieviering en vormsel
- Zo. 28 *Nootdorp, kerk H. Bartholomeus*: Eucharistieviering
Breda, kathedraal H. Antonius van Padua: Vespers bij avondwake Mgr. H. Ernst
- Ma. 29 *Breda, kathedraal H. Antonius van Padua*: Uitvaartmis en begrafenis Mgr. H. Ernst
- Di. 30 *Rotterdam*: Priesterraad (afscheid en aantreden leden)
- Wo. 31 *Zegge*: Eucharistieviering en processie bij afsluiting Mariamaand

Juni 2017

- vr. 2 *Utrecht*: Permanente raad bisschoppenconferentie
- za. 3 *Groningen*: Bisschopswijding Mgr. Van den Hout
- zo. 4 *Capelle a/d IJssel, parochie H. Christoffel*: Vormselviering
Schiedam, basiliek H. Liduina en OLV van de Rozenkrans: Eucharistie b.g.v.
priesterfeest Mgr. Vismans
Rotterdam, kerk HH. Laurentius en Ignatius: Engelstalige eucharistieviering
- ma. 5 Bedevaart Echternach (H. Willibrord) (t/m di. 6 juni)
- do. 8 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Provinciaal bestuur SVD
- vr. 9 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Voorbereiding Laurentiusconferentie 3
- za. 10 *Rotterdam, kathedraal HH. Laurentius en Elisabeth*: Priesterwijding Eli Stok
Woerden, parochie Pax Christi: Vormselviering
- zo. 11 *Den Hoorn, kerk HH. Antonius en Cornelius*: Eucharistieviering b.g.v. 100
jaar kerkgebouw
Rotterdam, kathedraal en pastorie HH. Laurentius en Elisabeth: Tour of Faith
in kader van bisschoppensynode over jongeren (2018)
- ma. 12 *Utrecht, secretariaat kerkprovincie*: Overleg medewerkers
Utrecht, Faculteit Katholieke Theologie: Vergadering Thomasfonds
- di. 13 *Huis ter heide*: Vergadering bisschoppenconferentie
- wo. 14 *Rotterdam*: Projectencommissie
Rotterdam, bisdomkantoor: Vergadering R.K. Instelling HH. Laurentius
en Ignatius
- do. 15 *Meerssen, basiliek H. Sacrament*: Eucharistieviering b.g.v. Sacraments-
dag (begin octaaf)
- vr. 16 *Voorburg, priester- en diakenopleiding Vronesteyn*: Canonieke visitatie (eu-
charistie, gesprekken met studenten en staf)
- za. 17 *Schiedam, basiliek H. Liduina en O.L.V. van de Rozenkrans*: Eucharistie en
ontmoeting met kerktoetreders
Zoeterwoude-Rijndijk, parochie HH. Petrus en Paulus (Leiden e.o.): Vormselviering
- zo. 18 *Schiedam, parochie Goede Herder*: Vormselviering
Rotterdam, kerk HH. Laurentius en Ignatius: Engelstalige eucharistieviering
- ma. 19 *Rotterdam, kathedraal HH. Laurentius en Ignatius*: Eucharistieviering
Voor overleg naar Rome (t/m di. 20 juni)
- wo. 21 *Rotterdam, kathedraal HH. Laurentius en Elisabeth*: Eucharistieviering
Breda: Afscheid de heer Moulen-Janssen (KNR-PIN)
- vr. 23 *Rotterdam, zusters moeder Teresa*: Eucharistieviering en zegening huis
(Hoogfeest H. Hart van Jezus)

- za. 24 *Delft, parochie H. Ursula*: Vormselviering
- zo. 25 *Pijnacker, kerk H. Johannes de Dooper*: Eucharistieviering b.g.v. 125 jaar kerkgebouw
Bergen op Zoom: Deelname aan Maria Ommegang
- ma. 26 *Amersfoort*: Moderamen raad van kerken
Voorburg, Vronesteyn: Vergadering curatorium
- di. 27 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Rector Magnificus Katholieke Universiteit Tilburg
- wo. 28 *Rome, Pour les Autres*: Creatie kardinaal Arborelius (t/m do. 29 juni)
- vr. 30 *Rotterdam, kathedraal HH. Laurentius en Ignatius*: Eucharistieviering
Brielle, heiligdom Martelaren van Gorcum: Bijeenkomst rond nieuw boek 'Gehangen heiligen'

Juli 2017

- za. 1 *Rotterdam, kerk HH. Laurentius en Ignatius*: Eucharistieviering
- zo. 2 *Den Haag, kerk H. Jacobus de meerdere*: Eucharistieviering verjaardag pauskeuze
- ma. 3 *Voorburg, Vronesteijn*: Afsluiting studiejaar priester- en diakenopleiding
- di. 4 *Breda*: Nationale Raad voor Liturgie
- wo. 5 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Stichting RK voorlichting en priesteropleiding
- vr. 7 *Rotterdam*: Mgr. R. van den Hout, nieuwe bisschop van Groningen-Leeuwarden
- za. 8 *Brielle*: Nationale bedevaart HH. Martelaren van Gorcum
- zo. 9 *Gorinchem, kerk HH. Nicolaas Pieck en gezellen*: Eucharistieviering
- ma. 10 *Utrecht*: Overleg Rome-Reformatie
- do. 13 *Utrecht, Catharijneconvent*: Uitstap emeriti priesters en diakens
- zo. 16 *Dordrecht, parochie H. Teresa van Avila*: Eucharistieviering
Papendrecht, parochie H. Teresa van Avila: Eucharistieviering
Rotterdam, kerk HH. Laurentius en Ignatius: Engelstalige eucharistieviering
- ma. 17 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Overhandiging boek 'De genade van de steiger'
- di. 18 *Utrecht, SRKK*: Implementatiecommissie
Roosendaal: Bezoek aan diocesaan zomerkamp voor jongeren
- wo. 19 *Amerongen*: Bezoek aan diocesaan jongerenkamp voor kinderen
Lisse: Bezoek aan diocesaan jongerenkamp voor tieners
- za. 22 *Dordrecht, zusters Maria Stella Matutina*: Eucharistieviering
- zo. 23 *Lisse, parochie H. Willibrordus*: Eucharistieviering
Rotterdam, kerk HH. Laurentius en Ignatius: Engelstalige eucharistieviering

- za. 29 *Melissant*: Bezoek aan St. Jozefkapel
Achterhuizen, parochie H. Familie: Eucharistieviering
- zo. 30 *Roelofarendsveen, kerk H. Petrus' banden*: Eucharistieviering op televisie
Rotterdam, kerk HH. Laurentius en Ignatius: Engelstalige eucharistieviering

Augustus 2017

- za. 12 *Groningen, kathedraal HH. Martinus en Jozef*: Engelstalige eucharistieviering
- zo. 13 *Uithuizen, kerk H. Jacobus de Meerdere*: Eucharistieviering
Wehe den Hoorn, kerk H. Bonifatius: Eucharistieviering
- do. 17 *Utrecht, SRKK*: Overleg met secretaris-generaal bisschoppenconferentie
- ma. 21 *Tilburg, Abdij Koningshoeven*: Kennismaking permanente raad bisschoppenconferentie met nieuw bestuur KNR
- di. 22 *Delft, Jessehof*: Aanwezig bij bezoek van prinses Máxima
Berkel en Rodenrijs, kerk O.L.Vrouw Geboorte: Bespreking en bezoek aan restauratiewerkzaamheden
- wo. 23 *Rotterdam, bisdomkantor*: Bisschoppelijke Vastenactie
Rotterdam: R.K. Instelling HH. Laurentius en Ignatius
- do. 24 *Rotterdam, bisdomkantor*: VBOK
Rotterdam, bisdomkantor: Agendacommissie priesterraad
- za. 26 *Rotterdam, kerk HH. Laurentius en Ignatius*: Eucharistieviering
- zo. 27 *Rotterdam, kerk Pax Christi*: Eucharistieviering
Rotterdam, kathedraal HH. Laurentius en Elisabeth: Eucharistieviering
- ma. 28 *Amersfoort*: Moderamen raad van kerken
- di. 29 *Kevelaer*: Deelname aan Rijnlandse bedevaart
- wo. 30 *Rotterdam, bisdomkantor*: Eucharistieviering en diner jubilerende pastoraal werkers

September 2017

- vr. 1 *Bergen op Zoom*: Oecumenische bijeenkomst 500 jaar reformatie
- za. 2 *Hoeven, Bovendonk*: College theologie en spiritualiteit van het kerkelijk ambt
Rotterdam, kerk HH. Laurentius en Ignatius: Eucharistieviering
Rotterdam, kerk H. Liduina: Eucharistieviering
- zo. 3 *Leiden, H. Petruskerk*: Eucharistieviering
Leiden, Hartebrugkerk: Eucharistieviering
Rotterdam, kerk HH. Laurentius en Ignatius: Engelstalige eucharistieviering

- ma. 4 *Utrecht, SRKK*: Vergadering permanente raad bisschoppen
Leiden, studenten Ekklesia: Voordracht en gesprek over oecumene
- di. 5 *Rotterdam, kathedrale kerk HH. Laurentius en Elisabeth*: Eucharistieviering
Rotterdam, bisdomkantoor: Priesterraad
- wo. 6 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Mw. Dettmeijer, nationaal rapporteur mensenrechten
Voorburg, Vronesteyn: Opening studiejaar (eucharistie en ontmoeting)
- do. 7 *Rotterdam*: Ontmoeting permanente raad bisschoppen met voorzitter CIO
- vr. 8 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Provinciaal paters dominicanen
Hoogmade, kerk O.L. Vrouw Geboorte: Eucharistieviering
- za. 9 *Amsterdam*: Eucharistieviering en voordracht bij Vereniging Latijnse Liturgie
- zo. 10 *Rotterdam, parochie Koningin van de Vrede*: Twee eucharistievieringen met Portugees sprekende gemeenschap
Rotterdam, kerk H. Dominicus ('t Steiger): Aanwezig bij afleggen professies Dominicanen
- ma. 11 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Interview Katholiek Nieuwsblad
- di. 12 *Zeist, Dijnselburg*: Vergadering bisschoppenconferentie
- wo. 13 *Zeist, Dijnselburg*: Plenaire vergadering raad van kerken
Rotterdam, bisdomkantoor: Kathedraal kapittel
- vr. 15 *Den Haag*: Prinsjesdag ontbijt
Voorburg, Vronesteyn: Werkzaamheden bibliotheek
- za. 16 *Hoeven, Bovendonk*: College theologie en spiritualiteit van het kerkelijk ambt
Den Haag/Scheveningen Lourdeskapel: Eucharistie en pelgrimszegen parochiële bedevaart Lourdes
Rotterdam, kerk H. Liduina: Eucharistieviering
- zo. 17 *Kranenburg (Duitsland)*: Eucharistie en processie b.g.v. Kreuzfest
- wo. 20 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Projectencommissie
Hoeven, Bovendonk: Vergadering Katholieke Bijbelstichting (KBS)
- do. 21 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Overste zusters Maria Stella Matutina
- vr. 22 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Voorzitter Stichting Pastoraat Werkers Overzee
Rotterdam, bisdomkantoor: Afvaardiging R.K. gemeenschap van Eritreeërs
Gorinchem, parochiezaal: RKJ avond over gebed
- za. 23 *Brielle, Bedevaartskerk HH. Martelaren van Gorcum*: Briellelezing en vespers
Voorburg, Vronesteyn: Werkzaamheden bibliotheek
- zo. 24 *Rotterdam, kerk HH. Laurentius en Ignatius*: Engelstalige eucharistieviering

- ma. 25 *Amersfoort*: Moderamen raad van kerken
Nijmegen, Radboud universiteit: Ontmoeting met aartsbisschop Rowan Williams
- di. 26 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Gedelegeerde oecumene
Rotterdam, bisdomkantoor: Mgr. Arseny, bisschop Koptische kerk
Rotterdam, bisdomkantoor: Ariensstichting/ MOC Den Haag
- wo. 27 *Minsk (Belarus)*: Plenaire vergadering voorzitters Europese bisschoppenconferenties (CCEE) (t/m zo. 1 oktober)

Oktober 2017

- ma. 2 *Utrecht, SRKK*: Permanente raad bisschoppenconferentie
Rotterdam: Diocesane raad economische aangelegenheden (REA)
Voorburg, Vronesteyn: Diesviering priester- en diakenopleiding
- wo. 4 *Rijswijk, parochiezaal HH. Benedictus en Bernadette*: Moderatorenoverleg
Schiedam, basiliek H. Liduina en O.L.V van de Rozenkrans: Eucharistieviering: start diocesane bedevaart naar Rome
- do. 5 *Rotterdam*: Provinciaal bestuur CSSp
Den Haag: Eerste bijeenkomst Pour Les Autres
- vr. 6 *Den Haag, kerk H. Antonius van Padua*: Eucharistieviering en tweede bijeenkomst Pour les Autres
- za. 7 *Leiden, kerk H. Lodewijk*: Eucharistieviering en derde bijeenkomst Pour les Autres
- zo. 8 *Dordrecht, kerk H. Antonius van Padua*: Eucharistieviering
Zwijndrecht, kerk H. Hart van Jezus: Eucharistieviering
Krimpen a.d. IJssel, kerk H. Maria Koningin: Tour of Faith (eucharistie, catechese en maaltijd)
- ma. 9 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Redactieoverleg Tussenbeide
Utrecht, SRKK: Overleg medewerkers secretariaat kerkprovincie
- di. 10 *Zeist, Dijnseburg*: Bisschoppenconferentie
- wo. 11 *Voorburg, Vronesteyn*: Avond toeleiding over de Kerk
- do. 12 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Diocesane bezogegroep
Rotterdam, bisdomkantoor: Bisschoppelijk gedelegeerde categoriaal pastoraat
Den Haag, kerk Christ Our Saviour: Diocesane bijeenkomst over geldwerving
- vr. 13 *Rijswijk, museum*: Opening tentoonstelling '750 jaar kerk in Rijswijk'

- za. 14 *Hoeven, Bovendonk*: College theologie en spiritualiteit van het kerkelijk ambt
Breda, kathedraal H. Antonius van Padua: Huwelijksviering
- zo. 15 Deelname aan diocesane bedevaart naar Rome (t/m za. 21 oktober)
- ma. 23 *Amersfoort*: Moderamen Raad van kerken
Utrecht, Huize Molenaar: Inleiding bij Beukenhof fondsenoverleg
- di. 24 *Rotterdam, bisdomkantoor*: KRO-NCRV (mw. Y. de Haan en dhr. L. Fijen)
Amersfoort, Berghotel: Ontmoeting delegatie CEC o.l.v. Heikki Huttunen
- wo. 25 *Den Haag, Parnassia*: Diaconaal werkbezoek aan zorginstelling
Rotterdam, bisdomkantoor: R.K. Instelling HH. Laurentius en Ignatius
Hillegom: Lezing over oecumene (drieluik Refo500)
- do. 26 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Eucharistieviering en huldiging twee medewerkers (25 jaar bisdomkantoor)
Utrecht, Nicolaikerkerk: Oecumenisch symposium over stellingen Luther (TFT en KVO)
- vr. 27 *Rotterdam, RK Begraafplaats Sint Laurentius*: Vespers en receptie b.g.v. 150-jarig jubileum
- za. 28 *Hoeven, Bovendonk*: College theologie en spiritualiteit van het kerkelijk ambt
Rotterdam, kerk H. Liduina: Eucharistieviering
- zo. 29 *Rijswijk, kerk HH. Benedictus en Bernadette*: Vormselviering
Rotterdam, kerk HH. Laurentius en Ignatius: Engelstalige eucharistieviering
- ma. 30 *Voorburg, Vronesteyn*: Curatorium priester- en diakenopleiding
Voorburg, Vronesteyn: Agendacommissie priesterraad
Rotterdam, Lutherse Andreaskerk: Voordracht en avondgebed b.g.v. Hervormingsdag/500 jaar Reformatie
- di. 31 *Utrecht, Domkerk*: Deelname aan nationale kerkdienst 500 jaar Reformatie

November 2017

- wo. 1 *Rotterdam, kerk Verrijzenis van de Heer*: Eucharistieviering
Overschie, kerk O.L.Vrouw van Altijddurende Bijstand: Eucharistieviering
- do. 2 *Rotterdam, kathedraal*: Eucharistieviering
Oude Tonge, kerk O.L.Vrouw Hemelvaart: Eucharistieviering
- vr. 3 *Rotterdam, kerk Emmausgangers*: Laurentiusconferentie
- za. 4 *Delft, kerk Maria van Jesse*: Investituur Ridder en edelvrouwen van het heilig graf

- zo. 5 Rhoon, *St. Willibrorduskerk*: Vormselviering
 Woerden, *H. Bonaventurakerk*: Oecumenische vesper Willibrordzondag
- ma. 6 Utrecht, *SRKK*: Permanente raad Bisschoppenconferentie
 Utrecht, *SRKK*: Vergadering BCCM/directie KRO-NCRV
- di. 7 Uden, *Museum voor Religieuze Kunst*: Presentatie boek “Katholiek Brabant” (fotograaf Ramon Mangold)
- vr. 10 Rotterdam, *bisdomkantoor*: Overleg met secretaris-generaal Bisschoppenconferentie
 Rotterdam: Bijeenkomst bij gelegenheid van het zilveren jubileum mw. A. de Jong
- za. 11 Hoeven, *seminarie Bovendonk*: College theologie en spiritualiteit van het kerkelijk ambt
 De Lier, *kerk HH. Martelaren van Gorcum*: Vormselviering
- zo. 12 Zevenhoven, *kerk H. Johannes' geboorte*: Eucharistieviering
 Bleiswijk, *kerk H. Willibrordus*: Tour of Faith (Eucharistie, geloofsgesprek en maaltijd)
- ma. 13 Rotterdam, *bisdomkantoor*: Interview met het tijdschrift Nieuwe Koers
- di. 14 Vleuten: Vergadering Bisschoppenconferentie
- wo. 15 Rotterdam, *bisdomkantoor*: Gedelegeerde pastoraal werkers
- do. 16 Tilburg, *Katholieke Universiteit Brabant*: Dies natalis
- vr. 17 Aarlanderveen, *kerk HH. Petrus en Paulus*: Vormselviering
- za. 18 Rotterdam, *kathedraal HH. Laurentius en Elisabeth*: Diakenwijding Peter Winnubst en Daan Huntjens
 Oegstgeest, *kerk H. Willibrord*: Vormselviering
- zo. 19 De Zilk, *parochie H. Willibrordus*: Vormselviering
 Voorburg, *Vronesteyn*: Bijeenkomst jonge priesters
- ma. 20 Rotterdam, *bisdomkantoor*: Zusters moeder Teresa
 Rotterdam-Zuid: Bezoek aan communiteit paters H. Geest
 Rotterdam, *bisdomkantoor*: Pastorale raad Missione Cattolica Italiana
- di. 21 Rotterdam, *bisdomkantoor*: Nuntius Mgr. A. Cavalli
 Rotterdam, *bisdomkantoor*: Stichtingsbestuur Katholieke Universiteit Nijmegen
 Rotterdam, *bisdomkantoor*: Priesterraad
 Dordrecht, *kerk Verrezen Christus*: Catecheseavond over de Kerk als netwerk van liefde
- wo. 22 Rotterdam, *bisdomkantoor*: Pater M. Sirovina ofm, pastoor Kroatische parochie
- do. 23 Voorburg, *Vronesteyn*: Heidag bisdomstaf

- vr. 24 *Hoeven, seminarie Bovendonk*: College theologie en spiritualiteit van het kerkelijk ambt
- za. 25 *Haarlem, kathedrale basiliek St. Bavo*: Eucharistieviering bij 100-jarig jubileum KDOV
- zo. 26 *Rotterdam, kerk HH. Laurentius en Ignatius*: Engelstalige viering en huwelijksgesprekken
- ma. 27 *Amersfoort*: Vergadering moderamen Raad van kerken
- do. 30 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Bezoek ambassadeur Polen
Rotterdam, bisdomkantoor: Provinciaal paters Societas Christi (SChr)

December 2017

- vr. 1 *Rotterdam, zusters moeder Teresa*: Viering kloosterjubileum zuster Ambrosia
- za. 2 *Leimuiden*: Eucharistieviering
- zo. 3 *Leiden, parochie HH. Petrus en Paulus*: Eucharistievieringen
Rotterdam, kerk HH. Laurentius en Ignatius: Engelstalige eucharistieviering
- ma. 4 *Utrecht, SRKK*: Permanente raad bisschoppenconferentie
Utrecht, SRKK: Werkgroep Sila
- di. 5 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Bisschoppelijk gedelegeerde onderwijs
Breda: Nationale raad voor liturgie (NRL)
- do. 7 *Rotterdam, bisdomkantoor*: Afscheid B. Willers en F. Hagedoorn-Timmermans
- vr. 8 *Rotterdam, RK basisschool Bavokring*: Inzegenen nieuwe kerstgroep
Rotterdam: Afscheid S. Bladowski als custos van heiligdom in Brielle
- za. 9 *Roermond*: Afscheid Mgr. F. Wiertz als bisschop van Roermond
- zo. 10 *Den Haag, kerk O.L.V. Onbevlekt Ontvangen*: Eucharistieviering b.g.v.
125-jarig jubileum kerkgebouw
Rotterdam, kathedraal: Kerstconcert Kathedrale Cantorij tevens reünie bisdombedevaart
- ma. 11 *Hoogvliet*: RK Montessorischool De Schakel, Inzegenen nieuwe kerstgroep
- di. 12 *Vleuten*: Vergadering bisschoppenconferentie
- wo. 13 *Zeist/Dijnselburg*: Plenaire vergadering Raad van kerken
- do. 14 *Langeraar, kerk H. Adrianus*: Uitvaartmis emeritus pastoor Th. Van Steekelenburg
Rotterdam: Kathedraal kapittel
Rotterdam: Projectencommissie

- vr. 15 *Voorburg, Vronesteyn*: Studiemiddag in het kader van het Jaar van Gebed
- za. 16 *Hoeven, seminarie Bovendonk*: College theologie, liturgie en spiritualiteit kerkelijk ambt
- zo. 17 *Wassenaar, kerk H. Jozef*: Tour of Faith: voorbereiding op Kerstmis
- ma. 18 *Utrecht*: Presentatie eindverslag B&T inzake misbruik in de kerk
Voorburg, Vronesteyn: Adventsviering met priesterstudenten en diakenkandidaten
- di. 19 *Rotterdam*: Gedeputeerde provincie Zuid-Holland R. A Janssen
- wo. 20 *Oegstgeest*: Eucharistie en inleiding over gebed (RKJ)
- do. 21 *Rotterdam, bisdomkantor*: Kerstbijeenkomst
Rotterdam, bisdomkantor: Kathedrale Orgelcommissie
- vr. 22 *Rotterdam, RK begraafplaats H. Laurentius*: Kerstlichtjesavond
- za. 23 *Rijswijk, kerk HH. Benedictus en Bernadette*: Uitvaartmis emeritus pastoor (en oud vicaris-generaal) W. van den Ende
- zo. 24 *Rotterdam, kerk HH. Laurentius en Ignatius*: Engelstalige eucharistieviering
Overschie, kerk O.L.Vrouw van altijddurende bijstand: Eucharistieviering vanwege Kerstmis
Rotterdam, kathedraal HH. Laurentius en Elisabeth: Kerstnachtmis
- ma. 25 *Rotterdam, kerk Verrijzenis van de Heer*: Dagmis van Kerstmis
Rotterdam, kathedraal HH. Laurentius en Elisabeth: Dagmis van Kerstmis
Rotterdam, kerk HH. Laurentius en Ignatius: Engelstalige eucharistieviering
- do. 28 *Den Haag, kerk H. Antonius van Padua (Boskant)*: Eucharistieviering
- vr. 29 *Rotterdam, bisdomkantor*: Bijeenkomst met leiders diocesane bedevaart naar Rome
- za. 30 *Achthuizen, kerk O.L.Vrouw hemelvaart (parochie H. Familie)*: Eucharistieviering (feest H. Familie)
- zo. 31 *Langeraar, kerk H. Adrianus (parochie H. Clara)*: Eucharistieviering

NIEUWSBRIEF
BISDOM ROTTERDAM

Blijf op de hoogte

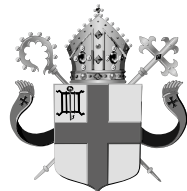

www.bisdomrotterdam.nl/nieuwsbrief

Uitgave: Bisdom Rotterdam, juli 2018
Fotografie cover: Ramon Mangold, eucharistieviering in basiliek van
Sint-Laurentius buiten de Muren in Rome op 19 oktober
2017 als onderdeel van de Romebedevaart
Vormgeving: Bovenwijs
Basisontwerp: Daily Milk
Drukwerk: MultiCopy

Bisdom Rotterdam
Koningin Emmaplein 3
3016 AA Rotterdam

T. 010-2815171
E. bureau@bisdomrotterdam.nl
I. www.bisdomrotterdam.nl

Bisdom Rotterdam

